

Deris: Din Kùltürü ve Ahlak Bilgisi
Unite: III - Din ve Hayat

Kavramlar:

Din, sanat, iktisat,
sosyal değişim.

Konular:

- Din ve Aile
- Din, Kùltür ve Sanat
- Din ve Çevre
- Din ve Sosyal Değişim
- Din ve Ekonomi
- Din ve Sosyal Adalet
- Kur'an'dan Mesajlar

Sunumdaki Başlık Türleri:

- Konu başlığı
- Alt başlık/Kazanım
- Okuma parçası

Din ve Aile

Toplumsal hayatın en temel birimi ve sosyal yapının çekirdeği olan aile, insanlık tarihiyle yaşıit bir kurumdur.

Fâtımatüz-Zehra ile Ali ibn Ebu Talib'in
düğünleri, Haziran 624'te Mescid-i
Nebevi'de gerçekleşmiştir. Onların mutlu
evliliği, diğer Mü'minler için örnek olmuştur.

Hem **Fâtımatüz-Zehra**'ya hem de **Ali ibn Ebu Talib**'e derin bir sevgi besleyen **Rasulullah**, zaman zaman onların evine giderek aralarında meydana gelen ufak tefek anlaşmazlıklarda aralarını bulur, kendilerine nasihat ederdi. **Rasulullah**'ın soyu, kızı **Fâtıma** ile devam etmiştir *(Prof. Dr. İbrahim Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, Ankara 2003, s. 293).*

Josette-Marie: “Müslümanlarla komşuluk yapardım. Böylece Müslümanların yaşlı insanlara verdiği değeri gördüm. Avrupa`da tam tersi. Evlatlar yaşlı anne babalarından kurtulmak için onları huzur evlerine gönderiyorlar. Müslüman tanıdıklarım bana karşı her zaman saygılı ve şefkatli oldular. Hristiyan olmama rağmen, bana yardımda bulundular ve bir karşılık istemediler. Onların bu iyilikseverliği kelime-i şهادet getirmemde en önemli etken oldu.” (Kaynak:

<http://www.timeturk.com/tr/2013/04/14/92-yasinda-musluman-oldu.html>).

Müslümanların O Özelliğinden Çok Etkilendi

**92 YAŞINDA
MÜSLÜMAN OLDU**

**Ailesi Yapmadığını Bırakmasında
Yolundan Dönmedi**

İslam'da Aile İçi İletişim Sorumluluk ve Görevler

Rasulullah çarşıda pazarda kendi yükünü kendi taşır, ev işlerinde ailesine yardımcı olurdu. O, elbiselerini yamar, ayakkabılarını tamir eder ve keçileri sağardı.

Bağış ve ihsanda çocuklarınızın arasını
eşit tutun. Eğer ben birini üstün tutacak
olsaydım, kızları üstün tutardım.

Hz. Muhammed

(Münavi, Feyzü'l-Kadir, IV, 84).

corbis.

Kur'an'da Bahsedilen Cennette Kadınlara Hiçbir Şey Vaad Edilmemiş Midir?

"Erkek olsun kadın olsun, her kim Mü'min olarak iyi işler yaparsa, işte onlar cennete girerler ve zerre kadar haksızlığa uğramazlar." (Nisa [4] 124).

Allah katında üstünlük erkek veya kadın olmakta değil, **takva** sahibi yani **muttaki** olmaktadır (Hucurat [49] 13). **Takva** sahibi olan bu **muttakilere** ödüller cinsiyetleri üzerinden değil, takvalı olmalarının derecesine göre verilecektir. Muttakiler **ezvac** (eşlerle) yani **hûr** (huri) ile eşleştirileceklerdir (Bakara [2] 25). Arapçada **hûr** kelimesi hem dişil hem de eriller için kullanılır. Kur'an'da **hûrların** cinsiyetinden ve onlarla cinsel birliktelikten, sayılarından bahsedilmez. **Hûr**, cennet arkadaşı demektir. **Vildan** ve **ğilman** da cennetlik olan kadın ve erkeklere hizmet eden görevlilerdir. Cinsel çağrışım yapıyor görünen ayetlerin anlamları erkek egemen zihniyet tarafından saptırılmıştır.

Dolayısıyla Kur'an'a göre **muttaki** olan erkekler gibi kadınlar da Rabpleri tarafından cennette ödüllendirileceklerdir.

Çocuğa Bir İsmi Kadın, Bir İsmi Erkek Versin!

İsim verirken bazen erkekler kendi istedikleri ismi dayatabiliyorlar. Oysaki empati yapmak gerekir.

Acaba kendisi, eşinin yerinde olsaydı neler hissederdi? Kadın da gayet haklı olarak bir isim vermek

isteyebilir. Bu nedenle bir ismi erkek, diğer ismi de kadın seçmeli.

Böylece hem çocuğun iki ismi olduğu için daha sonra isim karışıklıkları kolay önlenir, hem de ailenin iki ferdinin de isteği yerine gelmiş olur.

Benliğimizden değil egomuzdan
vazgeçmeliyiz

KALICI BİR İLİŐKI NASIL KURULUR :

1. İŐARETLİ YERLERİ KESİN.
2. 180 DERECE ÇEVİRİN.

Mutfak Kuralları

Ellerini yıka

DUA ET Nazik ol

 sofrayı kurmaya yardım et

cep telefonu ile masaya oturma

HER ŞEYİN TADINA BAK

  sebze ye

teşekkür et aşçıyı öp

sofrayı toplamaya yardım et

Gününden bahset

AİLENLE VAKİT GEÇİRMEKTEN MUTLU OL

Ailenizin size olan
güvenini kazanmanız
yıllarınızı, ama
kaybetmeniz
saniyelerinizi alır.

Ailenizin size veremediklerinden Őikâyet etmeyin.
Belki de size verdikleri, sahip oldukları her Őeydir!

Artvin'de iki anne yola düşer. Birisi sırtında şefkat taşır, diğeri gözlerinde minnet.

Rasulullah, **Fâtıma** yanına geldiğinde ayağa kalkar, onu öper ve kendi yerine oturturdu. **Rasulullah** hiç kimse için ayağa kalkmadığı halde sadece kızı için ayağa kalkardı. **Fâtıma** da aynı şekilde babasına hürmet ederdi.

Anne-Babamızın Her Sözüne İtaat Etmek Zorunda Mıyız?

İncil'e göre anne-babanın sözünü dinlemek zorunludur (*İncil, Efesliler 6:1*). Fakat Kur'an'a göre emredilen tek şey, onlara iyi davranmaktır. Onların her sözüne itaat etme zorunluluğu yoktur:

“Rabbin... anne babaya iyi davranmayı emretti.” (*İsra [17] 23*).

“Biz insanoğluna anne ve babasına iyi davranmasını bir görev olarak yükledik. Eğer onlardan herhangi birisi seni Allah'a ortak koşmada zorlarsa, sakın onlara itaat etme!” (*Ahkaf [46] 15*).

“Eğer onlar seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi bana ortak koşman için zorlarsa, onlara itaat etme. Onlarla dünya işlerinde iyi geçin ve bana yönelen kimsenin yoluna uy...” (*Lokman [31] 15*).

Anne babaya iyi davranmanın ölçüsü, onların hoşuna gidecek biçimde hareket etmek olmayıp akli, bilimsel ve ahlaki kurallara göredir. Sorgusuz sualsiz sadece Allah'a, O'nun Kur'an'daki emirlerine ve Rasul sıfatıyla elçisine itaat edilecektir. Allah'ın koymuş olduğu kurallara karşı söz söyleyen ve emir veren anne-babanın emirlerine boyun eğmek haram ve günahtır.

Soy, İnsanı Ahirette Kurtarabilir Mi?

Nuh Nebi oğlunu (*Hud [11] 42-43*), **İbrahim** Nebi babasını (*Tövbe [9] 114*), **Lut** Nebi eşini (*Tahrim [66] 10*), **Asiye** kocası olan firavunu (*Hud [11] 97-98*), **Rasulullah** da amcası Ebu Leheb lakaplı Ebu Utbe Abduluzza ibn Abdilmuttalib ibn Hâşim'i (*Tebbet [111] 1-5*) kurtaramadı. Kurtuluş soyda değil, ancak çalışılanın karşılığına bağlıdır (*Necm [53] 38-41*).

Boşanma, evliliğin devamına imkân kalmadığı takdirde başvurulabilecek son seçenektir. Ailenin korunması ve devamı temel amaçtır.

İftida: Kadının Boşanma Hakkı

Kadının kendisi Bakara 229'a göre (*iftida*) boşanma talebinde bulunabilir. Kadının boşanmasının tek şartı, mehri kocasına iade etmesidir.

Habibe bint Sehl, kocasından boşanmak için **Rasulullah**'a başvurdu. **Rasulullah** kocasını da çağırdı. Kocası eşini sevdiği halde **Habibe** boşanmakta ısrar etti. **Habibe**, kocasının kendisine mehir olarak vermiş olduğu bahçeyi kocasına geri verince eşinden boşandı ve babasının evine döndü (*Hadis, Buhari, Talak 12; Nesai, Talak 34; İbn Mace, Talak 22; Ebu Davud, Talak 18*).

Erkeğin, boşanmak üzere veya boşanmış olan kadına iyi davranması Allah'ın emridir (Kur'an, Bakara [2] 229, 231).

Kadınlara kötü davranan, Allah'ın sınırını (*hududullah*) çiğnemiş olur. 14 adet olan Allah'ın sınırlarının 8 tanesi boşanma ile ilgilidir. Allah'ın çizdiği sınırı çiğnemek haramdır. Yine erkek, boşanmış eşinin başka birisiyle evlenmesine engel olamaz (Bakara [2] 232).

'Namus' İçin Cınayət İşlemeğe İslamiyet İzin Vermez!

Hz. Muhammed, ifk (*iftira*) olayında Hz. Aişe'ye atılan iftira karşısında medeni bir tavır göstererek onu babasının evine yolladı olayın zamanla aydınlanmasını bekledi!

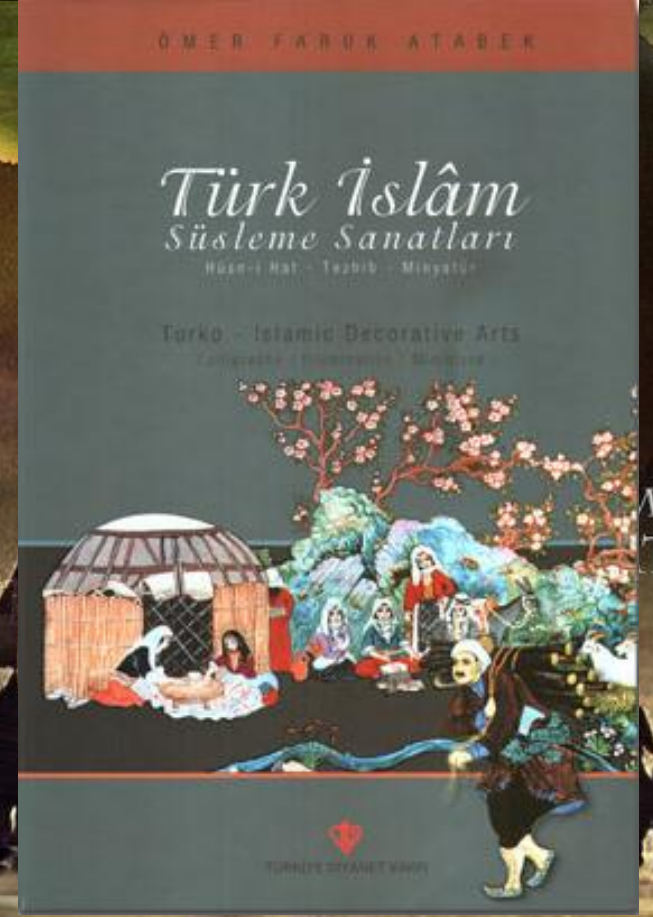
Herhangi bir 'namussuzluk' karşısında bir Mü'minin göstermesi gereken tavır, boşanmak ve sonucu Rabbine bırakmak olmalıdır! Bir yuvayı bozan her kimse, yaptığıının karşılığını zaten dünyada da ahirette de görecektir! O kadını biz mi yarattık ki, hangi hakla, onun canına kastediyoruz?

Din, Kültür ve Sanat

İslam, kendine özgü bir medeniyet inşa etmiştir. Bu medeniyetin inşasının temelinde Kur'an ve **Rasulullah** yer almaktadır.

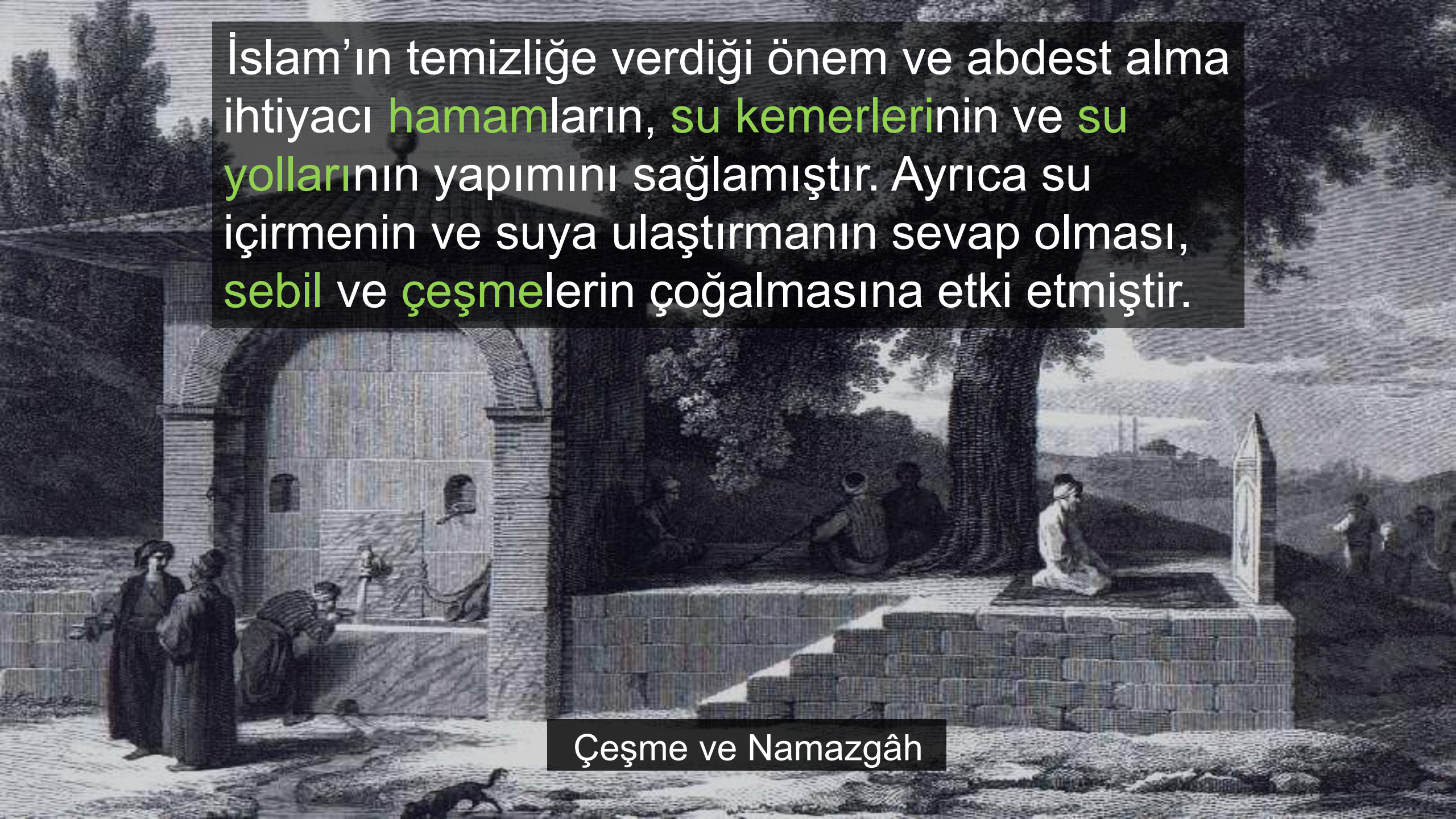
İslam medeniyetini oluşturan eserlerin genel özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

- Allah'ın birliği (*Tevhid*) vurgulanmıştır.
- Somut yerine soyut şekil ve kavramlara, sembollere yer verilmiştir.
- Sanatçı, mimar, üretim yapan kimse, Allah'ın yeryüzündeki sanatından görebildiklerini ve hissedebildiklerini yansıtmaya çalışmıştır.

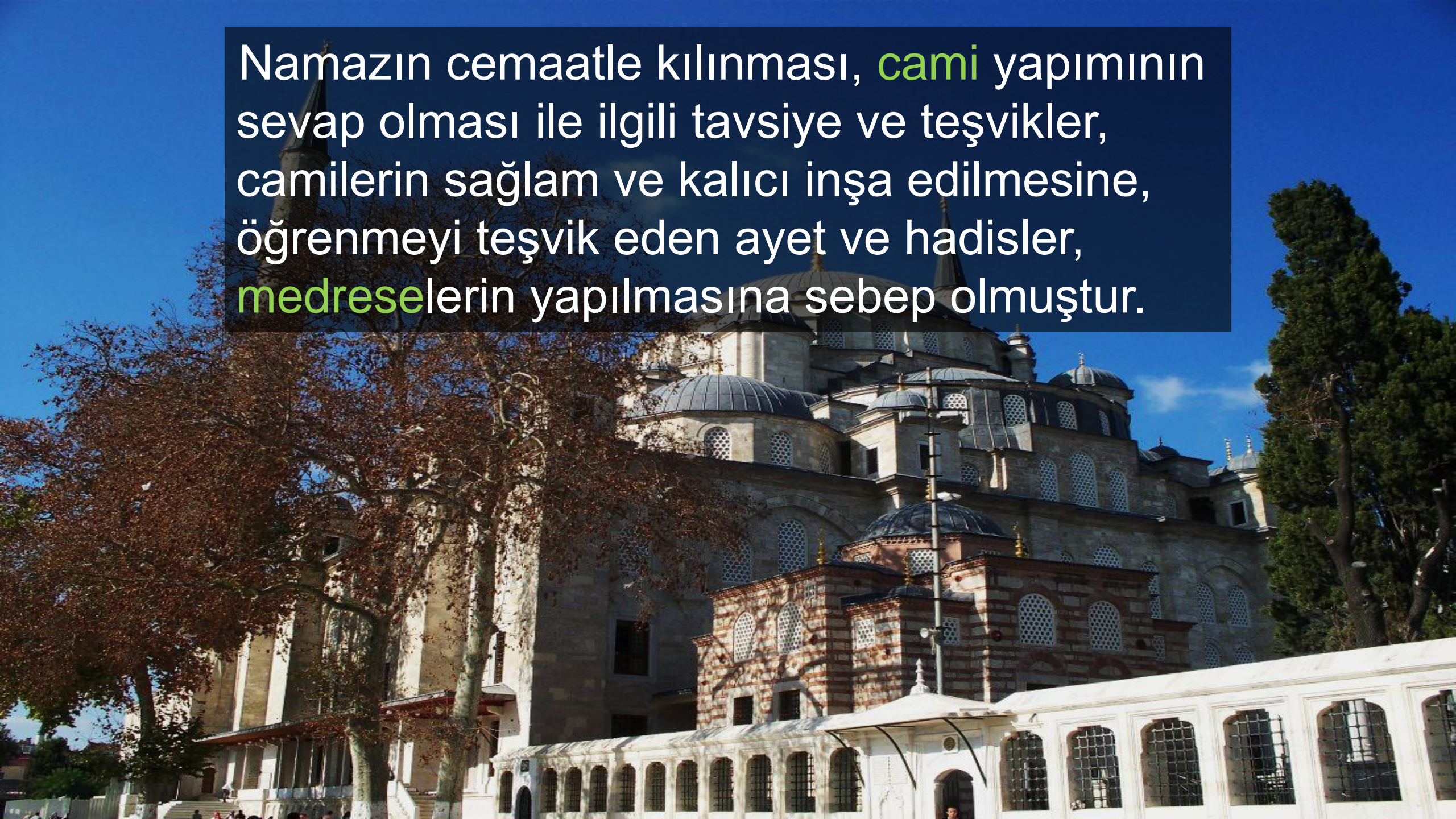
İslam'ın temizliğe verdiği önem ve abdest alma ihtiyacı hamamların, su kemerlerinin ve su yollarının yapımını sağlamıştır. Ayrıca su içirmenin ve suya ulaştırmanın sevap olması, sebil ve çeşmelerin çoğalmasına etki etmiştir.

Çeşme ve Namazgâh

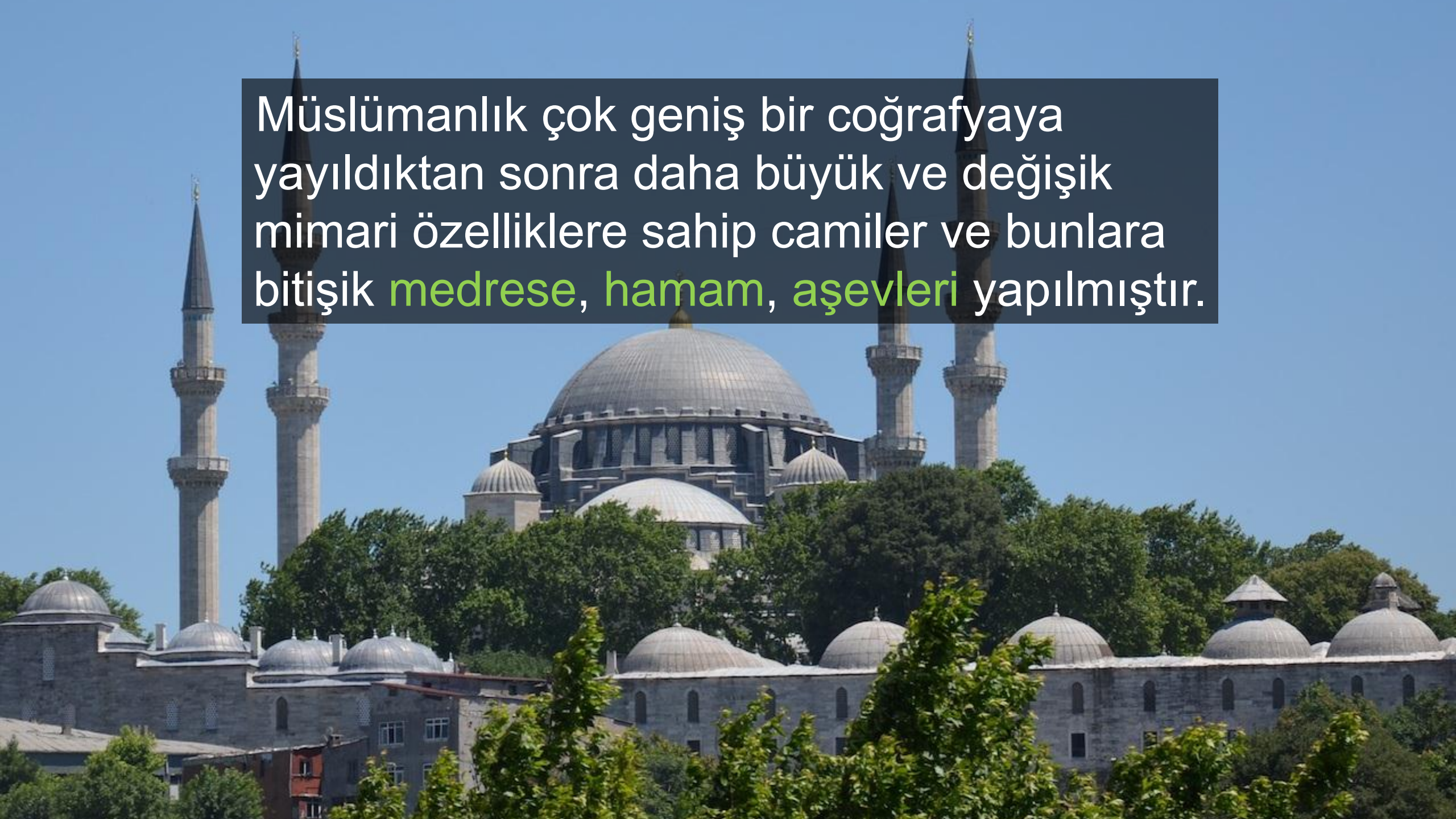

Namazın cemaatle kılınması, **camii** yapımının sevap olması ile ilgili tavsiye ve teşvikler, camilerin sağlam ve kalıcı inşa edilmesine, öğrenmeyi teşvik eden ayet ve hadisler, **medreselerin** yapılmasına sebep olmuştur.

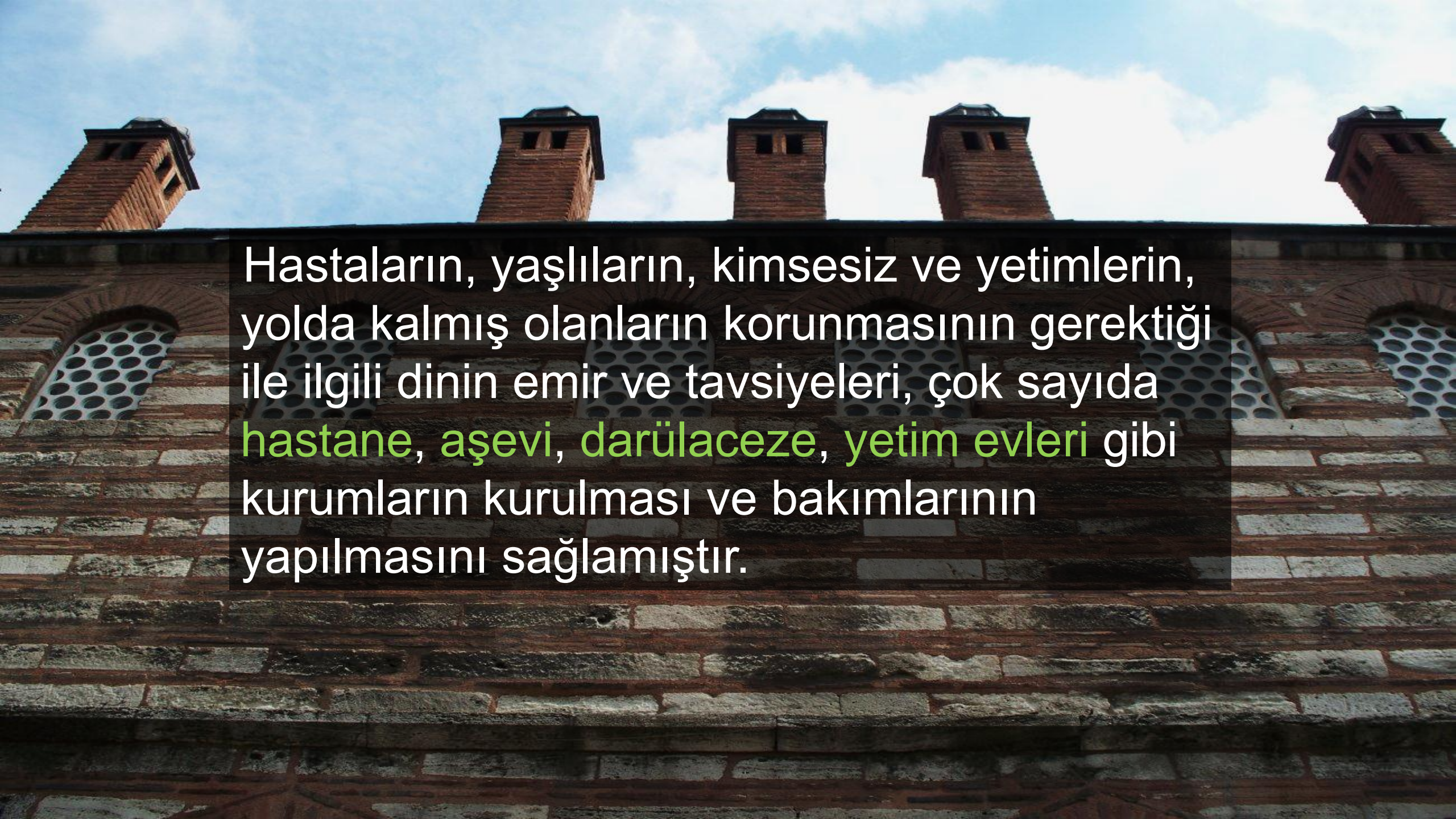

Müslümanlık çok geniş bir coğrafyaya yayıldıktan sonra daha büyük ve değişik mimari özelliklere sahip camiler ve bunlara bitişik **medrese**, **hamam**, **aşevleri** yapılmıştır.

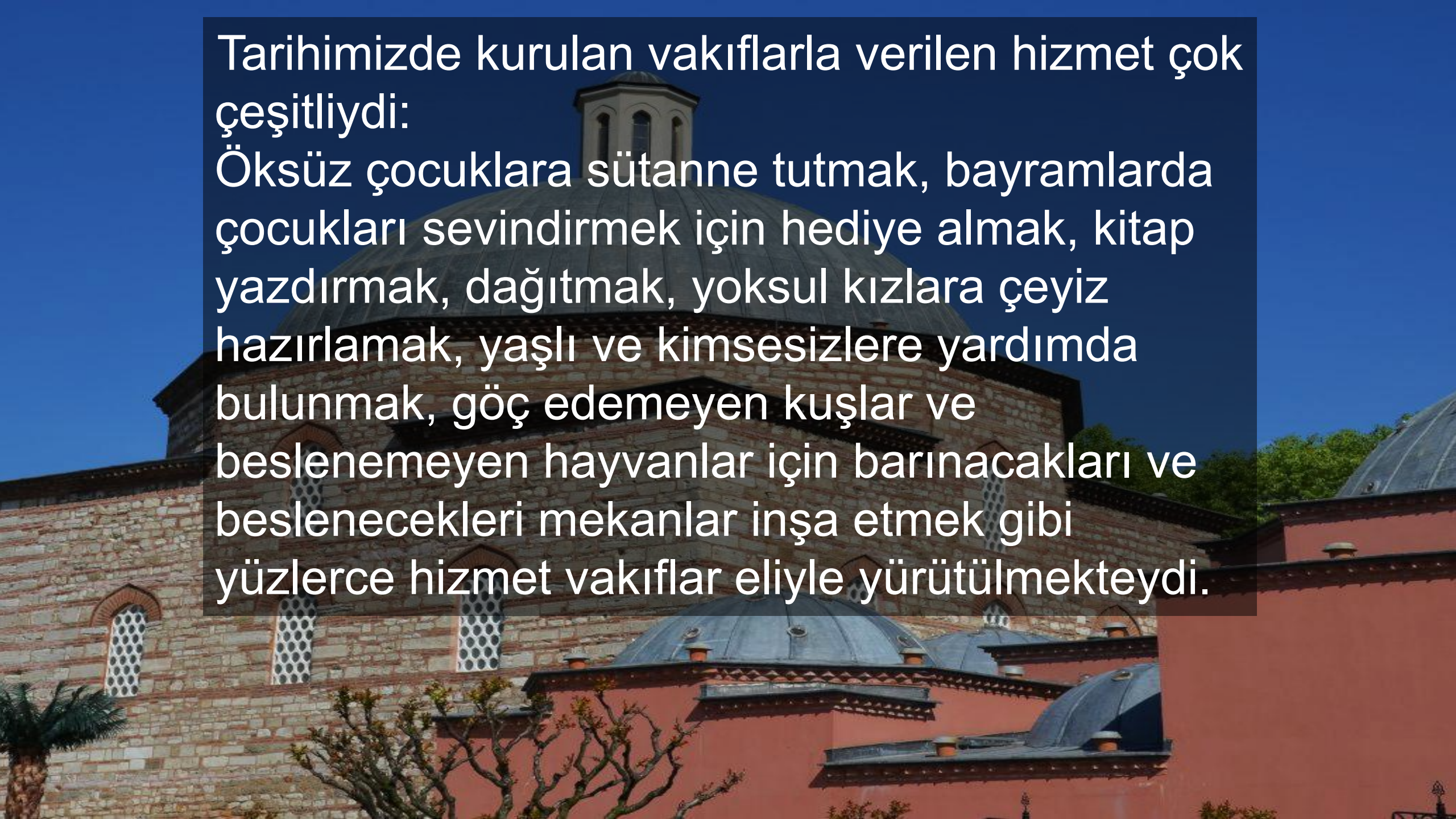

Hastaların, yaşlıların, kimsesiz ve yetimlerin, yolda kalmış olanların korunmasının gerektiği ile ilgili dinin emir ve tavsiyeleri, çok sayıda hastane, aşevi, darülaceze, yetim evleri gibi kurumların kurulması ve bakımlarının yapılmasını sağlamıştır.

Tarihimizde kurulan vakıflarla verilen hizmet çok çeşitliydi:

Öksüz çocuklara sütanne tutmak, bayramlarda çocukları sevindirmek için hediye almak, kitap yazdırmak, dağıtmak, yoksul kızlara çeyiz hazırlamak, yaşlı ve kimsesizlere yardımda bulunmak, göç edemeyen kuşlar ve beslenemeyen hayvanlar için barınacakları ve beslenecekleri mekanlar inşa etmek gibi yüzlerce hizmet vakıflar eliyle yürütölmekteydi.

Mimari

İslam mimarisinin başlangıcı, **Rasulullah** dönemine dayanır. **Rasulullah** Medine'ye hicret edince ilk iş olarak **Mescid-i Nebevi**'yi inşa etmiştir. Burası bundan böyle şehrin fiziksel yapısının ve şehirde yaşanan hayat tarzının merkezi hâline gelmiştir.

Edebiyat

Kur'an'ın **Rasulullah**'a vahyedilmesinden ve İslam dininin Arabistan'ın her tarafına yayılmasından sonra her konuda olduğu gibi edebiyat ve şiir alanında da bir tür devrim meydana gelmiştir.

Şiirler inanç, ahlak, dürüstlük ve benzeri konularla ilgili olarak yazılmış, İslam inanç ve ahlakına uygun düşmeyen edebiyat türlerinden kaçınılmıştır.

Müzik

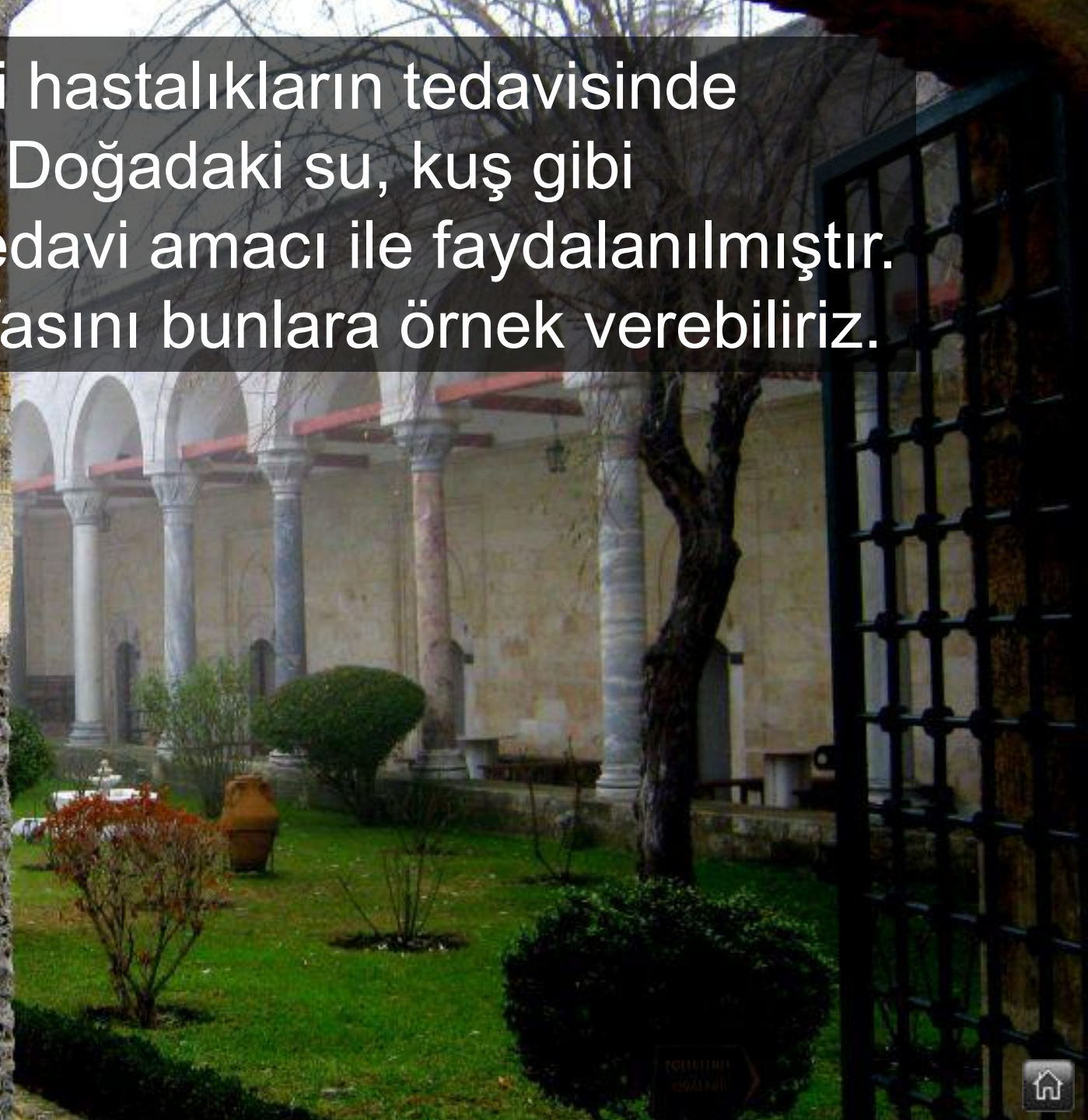
İslam dini, müziği yasaklayan bir tutuma sahip değildir. İslam'ın müziğe bakışı ve diğer sanatlardan beklentisi dinin öğretileriyle ters düşmemesidir. Müziğin Allah'tan uzaklaştırmayan, iyiye ve güzele yönlendiren bir yapıda olması İslam'ın aradığı temel kuraldır.

Müzik, tarihimizde çeşitli hastalıkların tedavisinde kullanılan bir yöntemdir. Doğadaki su, kuş gibi varlıkların seslerinden tedavi amacı ile faydalanılmıştır. Edirne ve Fatih Darüşşifasını bunlara örnek verebiliriz.

DARÜŞŞİFA
(HOSPITAL)

A person is shown from the back, wearing a grey t-shirt and blue jeans, playing an acoustic guitar. The guitar is dark brown with a black pickguard. The person is standing in a grassy field with a blurred background of trees. The text is overlaid on the right side of the image.

**Gitar, 711'de
Araplar tarafından
İspanya'ya götürülmüş
ve zamanla
İspanyolların
milli sazi olmuştur.**

*(Yılmaz Öztuna,
Türk Musikisi
Ansiklopedisi, I, 235).*

Müslümanları görseydim
Müslüman olmazdım. İyi ki
İslam'ı Kur'an'dan öğrenmişim.
Yusuf İslam (Cat Stevens)

Hat

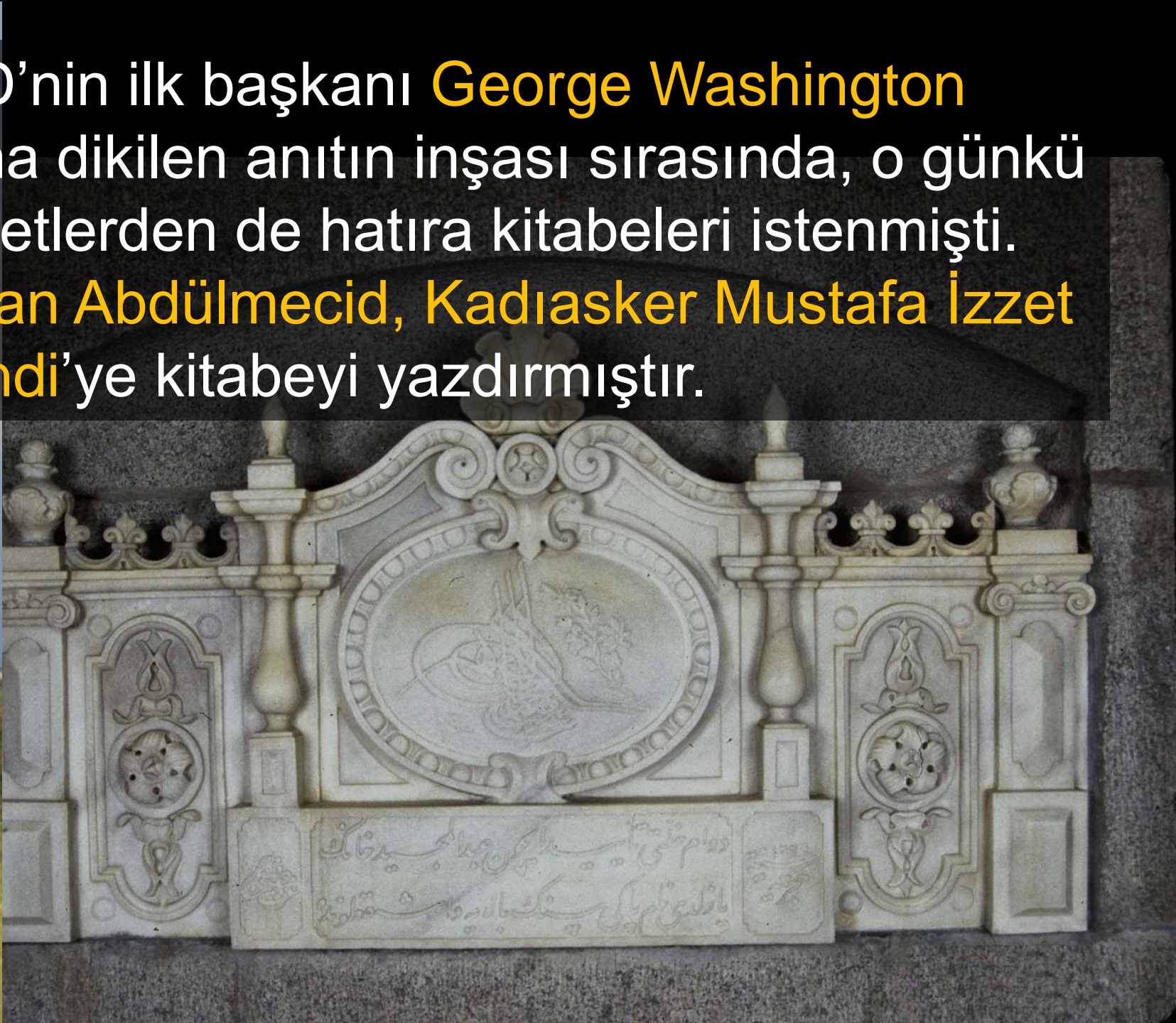
Hat sanatçlarına **hattat** denilmektedir. **Hüsnühat** sanatı Kur'an-ı Kerim'in lisanı olan Arapçayı güzel yazmayla ilgilidir.

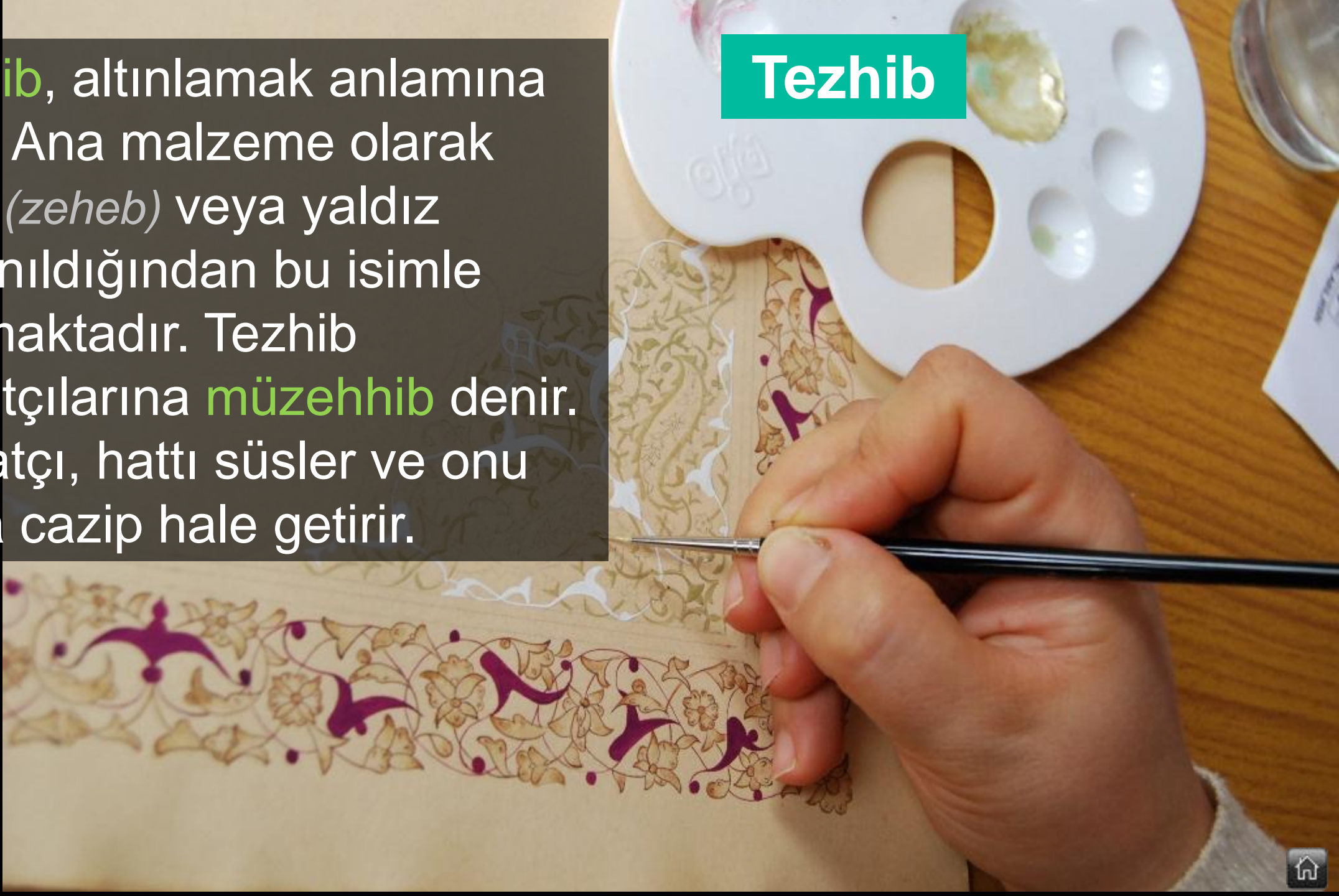
ABD'nin ilk başkanı **George Washington** adına dikilen anıtın inşası sırasında, o günkü devletlerden de hatıra kitabeleri istenmişti. **Sultan Abdülmecid, Kadiasker Mustafa İzzet Efendi**'ye kitabeyi yazdırmıştır.

Tezhib, altınlamak anlamına gelir. Ana malzeme olarak altın (*zeheb*) veya yaldız kullanıldığından bu isimle anılmaktadır. Tezhib sanatçlarına **müzehhib** denir. Sanatçı, hattı süsler ve onu daha cazip hale getirir.

Tezhib

Ebru

Ebru, elde hazırlanmış boyaların öd ve su ilavesiyle ayarlarının yapıldıktan sonra yoğunlaştırılmış su üzerine serpilip kâğıda transfer edilmesiyle oluşan bir sanattır. Ebru kitaplarda, ciltlerin iç yüzeylerinde kaplama malzemesi olarak; hat levhalarının etrafında bezeme unsuru olarak kullanılır.

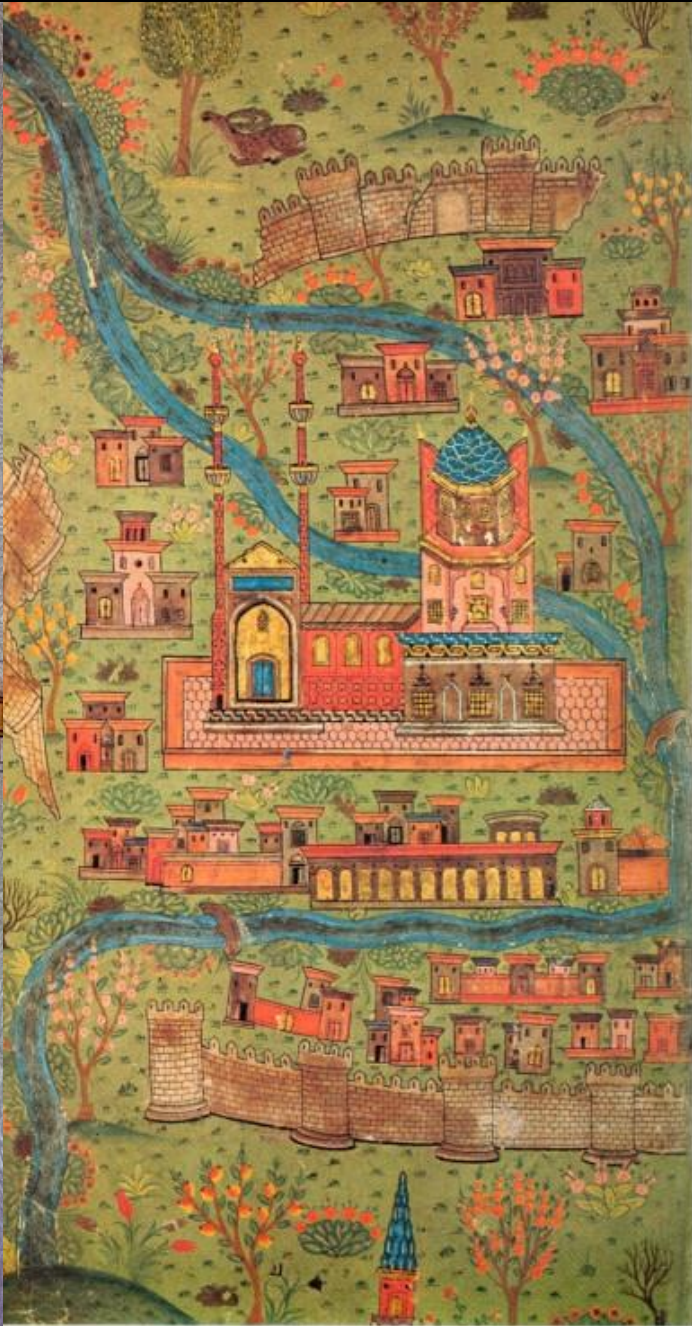

Minyatür

Minyatür, el yazması kitapların metinlerini resim yoluyla açıklamak amacıyla yapılmıştır. Minyatüre, **tasvir** ya da **nakıs**; minyatür yapan sanatçıya **musavvir** ya da **nakkaş**, atölyelerine de **nakkaşhane** denilmektedir.

Matrakçı Nasuh Efendi'nin eserlerinden bazıları

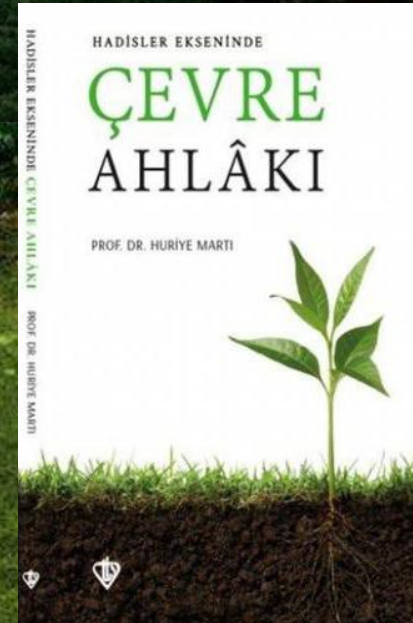

Din ve Çevre

Kur'an yer ve göklerdeki bütün canlı ve cansız varlıkların belli bir ölçü ve dengeye göre yaratıldığını belirtmektedir. Ayrıca Kur'an'da "... Allah katında her şey, belli bir amaç ve ölçüye göre takdir edilmiştir."

(Ra'd [13] 8) diye buyrularak modern dünyanın çevre literatürüne giren **ekolojik dengeyi** 14 asır önce işaret ettiği ortaya çıkmaktadır.

Çevre Koruma Konusunda İslam Duyarsız Mıdır?

Allah yeryüzündeki her şeyi bizim için yarattığı gibi (*Bakara [2] 29*), hiçbir şeyi de boşuna yaratmamıştır (*Enbiya [21] 16; Duhan [44] 38*). Allah'ın yarattığı sistemde ölçü ve denge vardır (*Fatır [35] 41; Hac [22] 65; İnfitar [82] 7; Kamer [54] 49; Rahman [55] 7*).

“İnsanların elleriyle yaptıkları yüzünden karada ve denizde bozulma meydana geldi. Belki dönerler diye (Allah) onlara, yaptıklarının bir kısmını tattırıyor.” (*Rum [30] 41. Kur'an, kesin olacak şeyler için genelde geçmiş zaman kipini kullanır*).

Kur'an, **“sakın dengeyi bozmayın”** (*Rahman [55] 8*) emriyle doğayı korumaya yönelik bir çevre bilinci oluşturmuştur. Fakat Kur'an, insanların yaptıkları yüzünden karaların ve denizlerin zarar gördüğünü; bu zararının etkisinin insana geri döndüğünü ve bunun aslında insanın kendisini akıllandırmasının, gerçeğin farkına varmalarının beklendiğini de söyler (*Rum [30] 41*).

Rum [30] 41'deki deniz vurgusu çok önemlidir. Rasulullah hiç deniz kenarında yaşamamıştı. Yine Kur'an'ın indiği dönemde büyük bir sanayi üretimi olmadığı için insanların denize zarar vermeleri mümkün değildi. İnsanlar karada örneğin ormanları yakınca sorunun kendilerine nasıl döndüğünü görebilirlerdi. Ama özellikle denizde bunu görmeleri imkân dahilinde değildi. İnsanların gerçek anlamda denizlere zarar vermeye başlaması 18., 19. yüzyıldan yani sanayi devriminden itibaren. Bu açıdan, Rum suresinde bu ayetin yer alması, büyük bir incelik. Dolayısıyla İslam, çevre konusuna değinmeyen bir din değildir.

Rasulullah şöyle diyerek ağaç dikmenin önemine dikkat çekmiştir: “Elinizde bir ağaç fidanı varsa, son saatin kopacağını bilseniz bile, eğer onu dikecek vaktiniz varsa, mutlaka **dikin.**” *(Hadis, Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, IV, 63).*

Diğer bir rivayetinde de çevrenin güzelleştirilmesine ve korunmasına katkıda bulunanlara şu müjdeyi vermiştir: “Bir kimse bir ağaç dikse, o ağaç meyve verdikçe, sevabı ağaç dikene yazılır.”

(Hadis, Ahmed ibn Hanbel, Müsned, V, 415).

**BU FOTOĞRAFA
BAKIP GEÇECEKSİNİZ
AMA
PLASTİK PİPET VE BARDAK
450 YIL DAHA
BURADA KALACAK**

Japonya'da kullanılan bir tasarım. Lavabo ve sifonu birleştiren çok kullanışlı ve faydalı bir ürün. Sifonun dolması için gereken 6 litre su, musluktan sifonun içine akıyor. Böylece bizdeki gibi tuvalete dökerken ve ellerimizi yıkarken harcadığımız suyu ayrı ayrı değil tek seferde harcıyoruz.

Yeryzünde yaratılan her varlık Allah'ın varlığı için bir **ayettir**, kanıttır (Kur'an, Bakara [2] 164). **Nesli tükenen bir canlı, Allah'ın ortadan kaldırılan bir ayetidir.** Kemikler, fosiller **ayet** olmaları için milyonlarca yıl korunmuşlar. Bir varlık yaşarken de, öldükten sonra da Allah için bir **ayettir**.

Ozon Tabakasının İncelmesi

“Bakmadılar mı üstlerindeki göğe ki nasıl kurduk onu, nasıl süsleyip nakışladık?! Yırtığı, çatlağı da yoktur onun.” *(Kur'an, Kaf [50] 6).*

Dünyada muhteşem bir denge hâkimdir. Fakat insanların Dünya'da yol açtığı yıkım o kadar büyüktür ki, artık Dünya bunu kaldıramaz hâle gelmiştir. Bunun sonucunda da ozon tabakasında incelmeler bile meydana gelmiştir. Bu yıkım durdurulursa, Dünya yeniden kendini onarabilecektir.

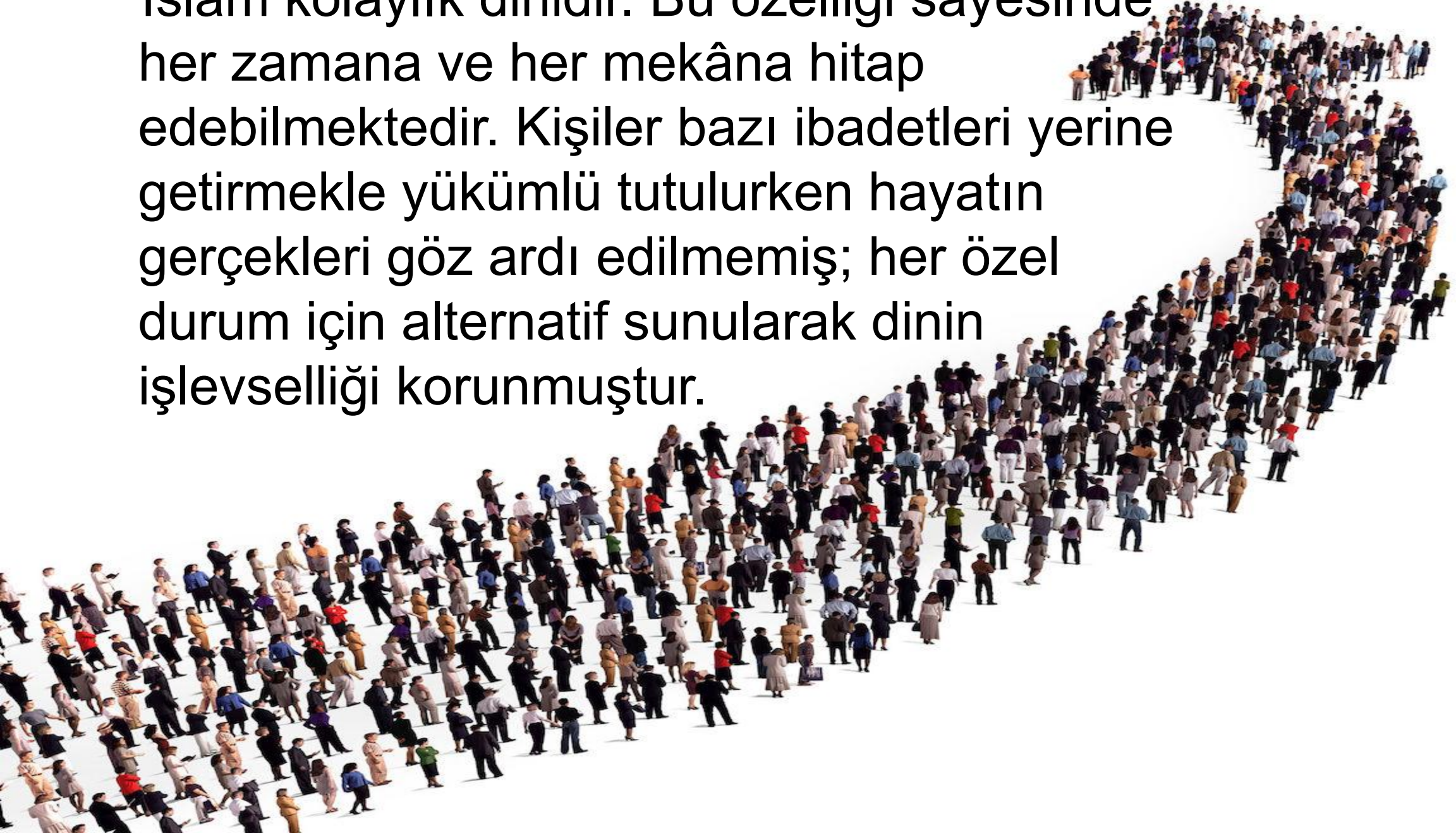
Din ve Sosyal Değişim

Tarihte olduğu gibi günümüzde de din, toplumları ve toplumsal değişimleri etkilemekte, yönlendirmektedir. Din, toplumların değişim süreçlerinde etkili bir role sahiptir.

İslam kolaylık dinidir. Bu özelliği sayesinde her zamana ve her mekâna hitap edebilmektedir. Kişiler bazı ibadetleri yerine getirmekle yükümlü tutulurken hayatın gerçekleri göz ardı edilmemiş; her özel durum için alternatif sunularak dinin işlevselliği korunmuştur.

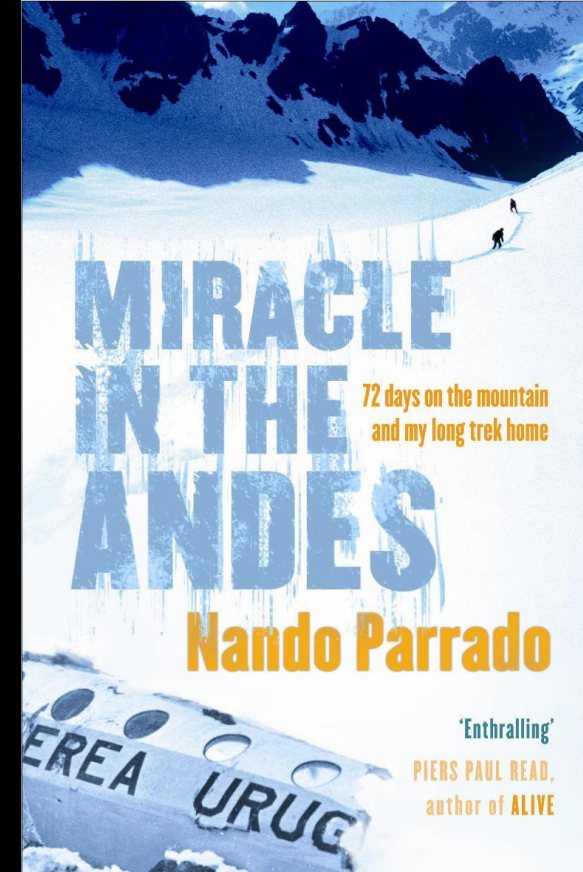
Zaruri hâllerde İslam, hayatın kolaylaşması yönünde izinler vermiştir.

- Mesela suyun olmadığı yerde teyemmüm abdesti alınır.
- Yaralarda sargının üzerine mesh edilir.
- Yine açlıktan ölmek üzere olan kişinin, başka imkânı yoksa aslen haram olan domuz etini ölmeyecek kadar yemesinde sakınca yoktur.

Kur'an'daki yasaklar, zaruret durumunda geçerli değildir *(Bakara [2] 173; En'am [6] 119)*. 1972'de Ant Dağlarında düşen uçakta hayatta kalanlar, tüm yiyecekler bittikten sonra ölmüş arkadaşlarının etini yiyerek 72 gün hayatta kalabilmişlerdir!

Temîm ed-Dârî'nin Kandili

Temîm ed-Dârî, Şam'dan Medine'ye yağ kandiller ve ip getirdi. Medine'ye vardığında cuma günüydü.

Hizmetçilerinden birisi kandilleri iple astı, yağ koyarak fitil taktı. Güneş batınca da tutuşturdu. **Allah'ın Elçisi** mescide gelince mescidin apaydınlık olduğunu gördü.

Temîm ed-Dârî'nin yaptığını öğrenince şöyle buyurdu: "Sen İslam'ı aydınlattın. Allah da seni dünyada ve ahirette nurlandırıyor." *(Hadis, İbn Mace, Mesâcîd 9).*

Din ve Ekonomi

Kur'an'daki zekât, sadaka ve infak emirleri sosyal dengeyi sağlamaya yönelik olduğu gibi “... o mallar içinizden yalnız zenginler arasında dolaşan bir servet ve güç hâline gelmesin ...” *(Kur'an, Haşr [59] 7)* buyruğu da malın ve mülkün bazı kimselerin elinde tekelleşmemesi gerektiğini belirtmektedir.

Kur'an'ın ekonomik yasak ve tavsiyelerinden bazıları şunlardır: Faiz yememek, hırsızlık yapmamak, haksızlık yapmamak, kumar oynamamak, ticarete/teraziye haram karıştırmamak, sahtekârlık yapmamak, boş yere yemin etmemek, kimsenin malına zarar vermemek, tartıyı tam yapmak, yapılan sözleşmelere uymak, darda olana borç vermek, gerekirse ona ilave mühlet tanımak, ödeyemezse de bağışlamak...

66.48

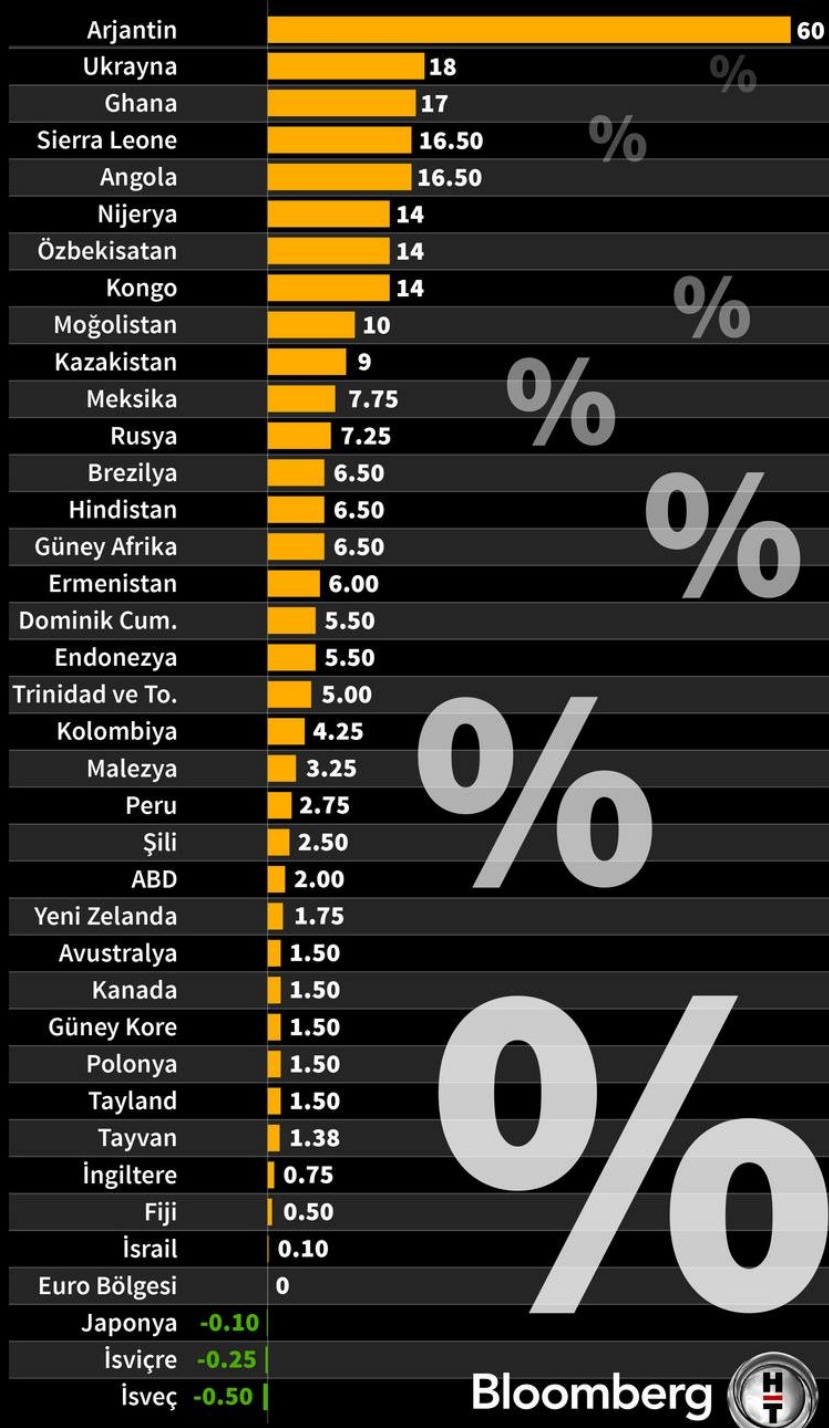

Faiz Alan da Veren de, Allah ve Rasulüne Savaş Açmış Demektir!

"Yok, eğer faizi terk etmezseniz bilin ki, Allah'a ve Rasulüne karşı savaş açmışsınız..." (Kur'an, Bakara (2) 279). Faiz (*Riba*) alan da veren de Allah ve Rasulüne savaş açmış demektir. Bu uyarı Kur'an'da, sadece faizle ilgili geçer.

Faizin bir dünya gerçeği olduğu, Kur'an'ın ise faiz yasağı ile çağdışı kaldığı iddia edilmektedir. Oysaki gelişmiş ülkelerde faiz neredeyse sıfırdır. Geri kalmış ülkelerde ise faiz yüksektir. Çünkü faiz, bir sömürüdür!

Not: Negatif faizin anlamı, paranın bankaya yatırılması yerine kredi olarak değerlendirilmesini sağlamaktır.

Kaynak: Bloomberght.com 13 Eylül 2018.

"Gün gelir o biriktirdikleri altınlar ve paralar cehennem ateşinde ısıtılarak onlarla alınları, yanları ve sırtları dağlanır: Kendiniz için biriktirdiğiniz işte budur. Biriktirdiğinizi tadın." (Kur'an, Tevbe [9] 35).

“YÜCE ALLAH,
YAPTIĞINIZ İŞİ
SAĞLAM VE
İYİ YAPMANIZDAN
HOŞNUT OLUR.”

BEYHAKI, Şİ' ABU'L-İMAN, 4/334

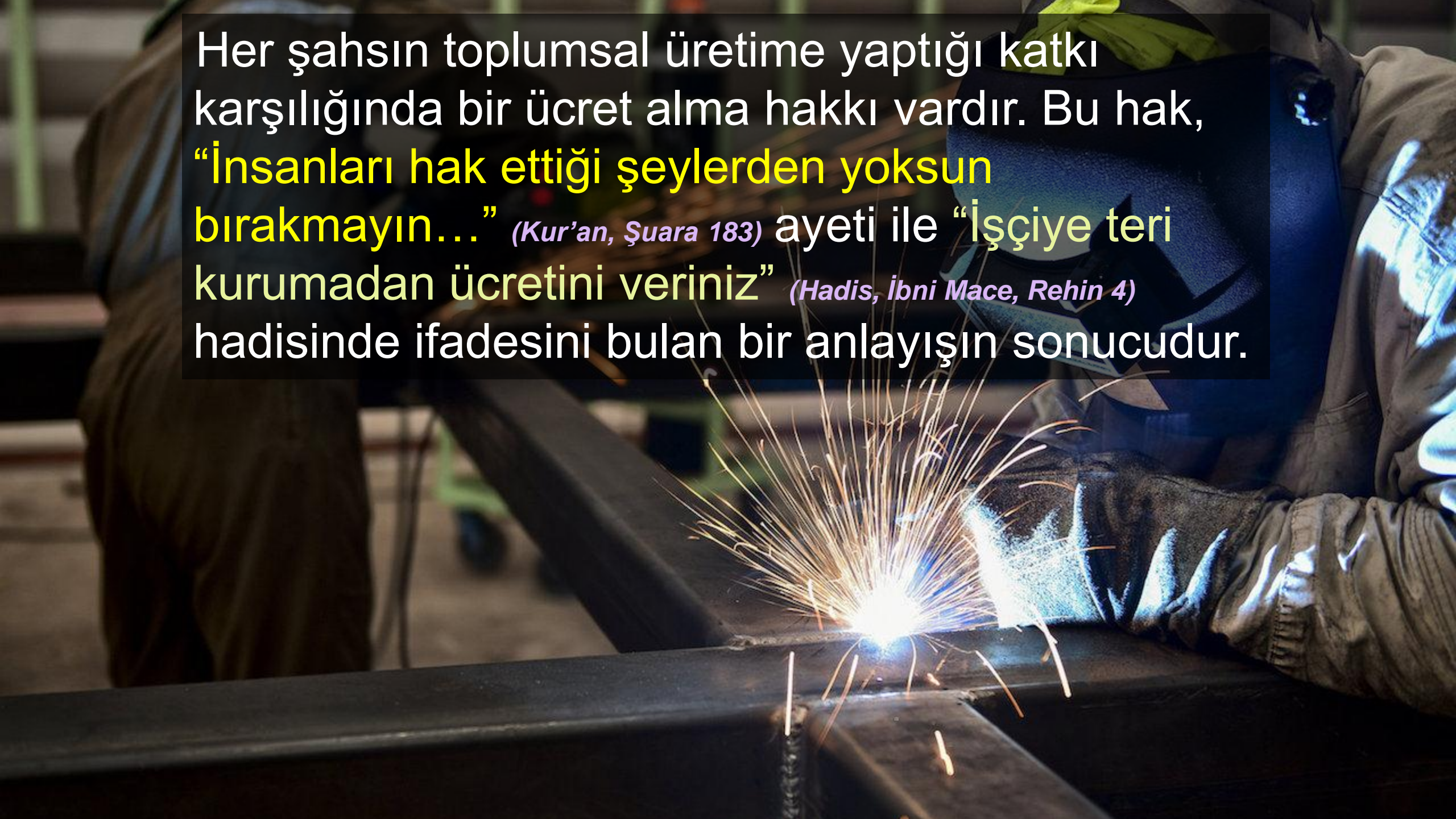
Zekât Yoksullağa Son Verir

Emeviler devrinde Tunus ve Cezayir'in sadaka ve zekât işlerinin sorumlusu, âdil halife Ömer ibn Abdülaziz'e bir mektup göndererek, Sadaka Hazinesi'nin sarf edilecek bir masraf yeri bulunamadığından dolayı dolup taşıdığıını bildirmişti. Halifenin cevabı şu olmuştu: **“Borçluların borçlarını öde!”** Bu emir üzerine bütün borçluların borçlarını ödedi. Fakat bundan sonra tekrar dolduğuna dair bir mektup yazınca, halife şöyle cevaplandırmıştı: **“Köle satın al ve azad et.”**

Muhammed Ebu Zehra, İslam'da Sosyal Dayanışma, çev. E. Ruhi Fiğlalı, Osman Eskicioğlu, Yağmur Yay., İstanbul 1969, s. 177-178.

Her şahsın toplumsal üretime yaptığı katkı karşılığında bir ücret alma hakkı vardır. Bu hak, “İnsanları hak ettiği şeylerden yoksun bırakmayın...” (Kur'an, Şuara 183) ayeti ile “İşçiye teri kurumadan ücretini veriniz” (Hadis, İbni Mace, Rehin 4) hadisinde ifadesini bulan bir anlayışın sonucudur.

"Daha ehil ve liyakatlisi varken yakınlık sebebiyle bir başkasını tercih ve istihdam eden kimse, Allah'a, Rasulü'ne ve bütün Müslümanlara karşı hainlik etmiş olur."

Hz. Muhammed (s.a.v.)

(İbn Hacer, el-Metalibül'l-Aliye, II, 233).

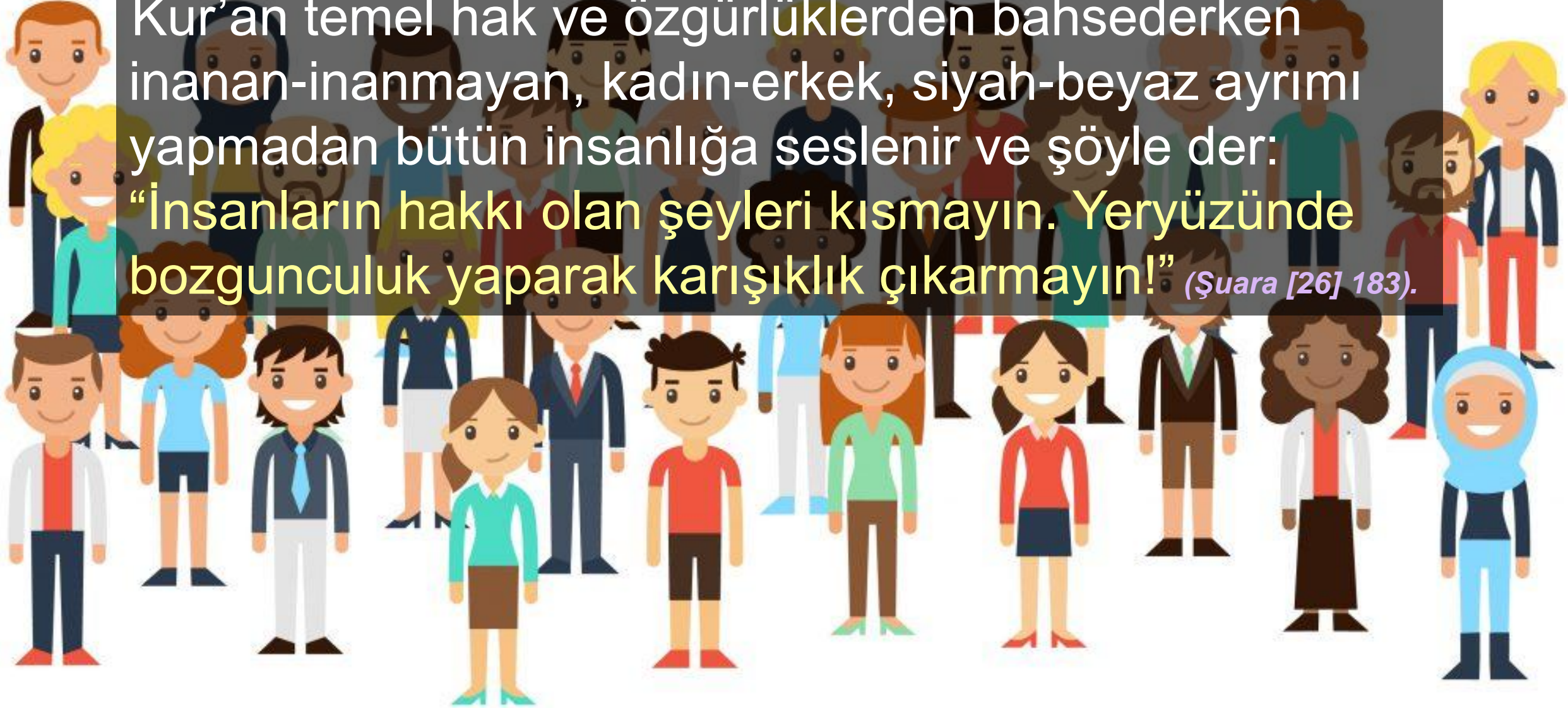

Din ve Sosyal Adalet

Kur'an temel hak ve özgürlüklerden bahsederken inanan-inanmayan, kadın-erkek, siyah-beyaz ayrımı yapmadan bütün insanlığa seslenir ve şöyle der:

“İnsanların hakkı olan şeyleri kısmayın. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın!” (Şuara [26] 183).

Rasulullah, engellilere önem ve değer vermiş ve onları kamu alanında istihdam etmiştir.

Rasulullah, görme engelli olan **Abdullah ibn Ümmi Mektûm**'u, Mescid-i Nebevi'de müezzin olarak görevlendirdiği gibi çeşitli zamanlarda şehir dışına çıktığında Medine'de kendi yerine vekil bırakmış, namazları o kıldırmıştır.

Yaşama ve Sağlık Hakkı

Hak ve özgürlüklerin en önemlisi yaşam hakkıdır. Can güvenliği tehlikede olan bir kimseye eğitim hakkı, ibadet hakkı, ekonomik hak ve özgürlükler çok anlam ifade etmez.

Rasulullah şöyle buyurmuştur: “İki nimet vardır ki insanlardan çoğu bunların kıymetini bilmezler: Sağlık ve boş vakit.” *(Hadis, Buhari, Rikak 1).*

**Rasulullah'ın bu
dünyada yaptığı
en son şey,
dişlerini
misvaklamaktı.**

(Buhari, Meğazi 83).

**İslam'da yardımlaşmak ve
yardım etmek konusunda
(fakir, miskin) din ayrımı yoktur!**

Halife Ebu Bekir ve Halife Ömer,
muhtaçlar için gerekli harcamaları devlet
hazinesinden karşılamışlardır. Bu konuda
kişinin din ve milliyetine bakılmamıştır.

Halife Ömer böyle ihtiyaç içinde olan gayrimüslimlerden vergiyi kaldırmış, devlet bazı dönemlerde de çalışamayacak kadar hasta ve yaşlılara, engellilere maaş bağlamıştır.

REX THEATRE FOR COLORED PEOPLE

Ne yazık ki, yakın zamana kadar ABD'de insanlar sırf zenci olarak doğdukları için ayırım görmekteydi.

Eğitim Hakkı

Rasulullah, sadece dinî bilimleri öğrenmeye teşvik etmekle kalmamış, ihtiyaç duyulan bütün bilimlerin de öğrenmesini istemiştir. Nitekim **Rasulullah** ashabı kiramdan **Zeyd ibn Sabit**'ten İbranice öğrenmesini istemiştir *(Hadis, Ahmet ibn Hanbel, Müsned, V, 182).*

Bilim Yapmak Kadınlara da Farzdır!

Kur'an'daki okumak (*Alak [96] 1*), göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin düşünmek (*Al-i İmran [3] 191*), insanın yaratılışını incelemek (*Tarık [86] 5*), göğün nasıl yükseltildiğine bakmak (*Ğaşiye [88] 18*) gibi emirler kadınları da kapsamaktadır.

Bu emirlerin eril kalıpla geldiği için sadece erkeklere farz olduğu iddia edilirse, o zaman aynı şekilde eril kalıpla gelen namaz, oruç, zekât gibi emirlerin de sadece erkeklerle ilgili olması gerekir. Dolayısıyla dini emirler gibi bilim yapma emirleri de kadınlar için de söz konusudur!

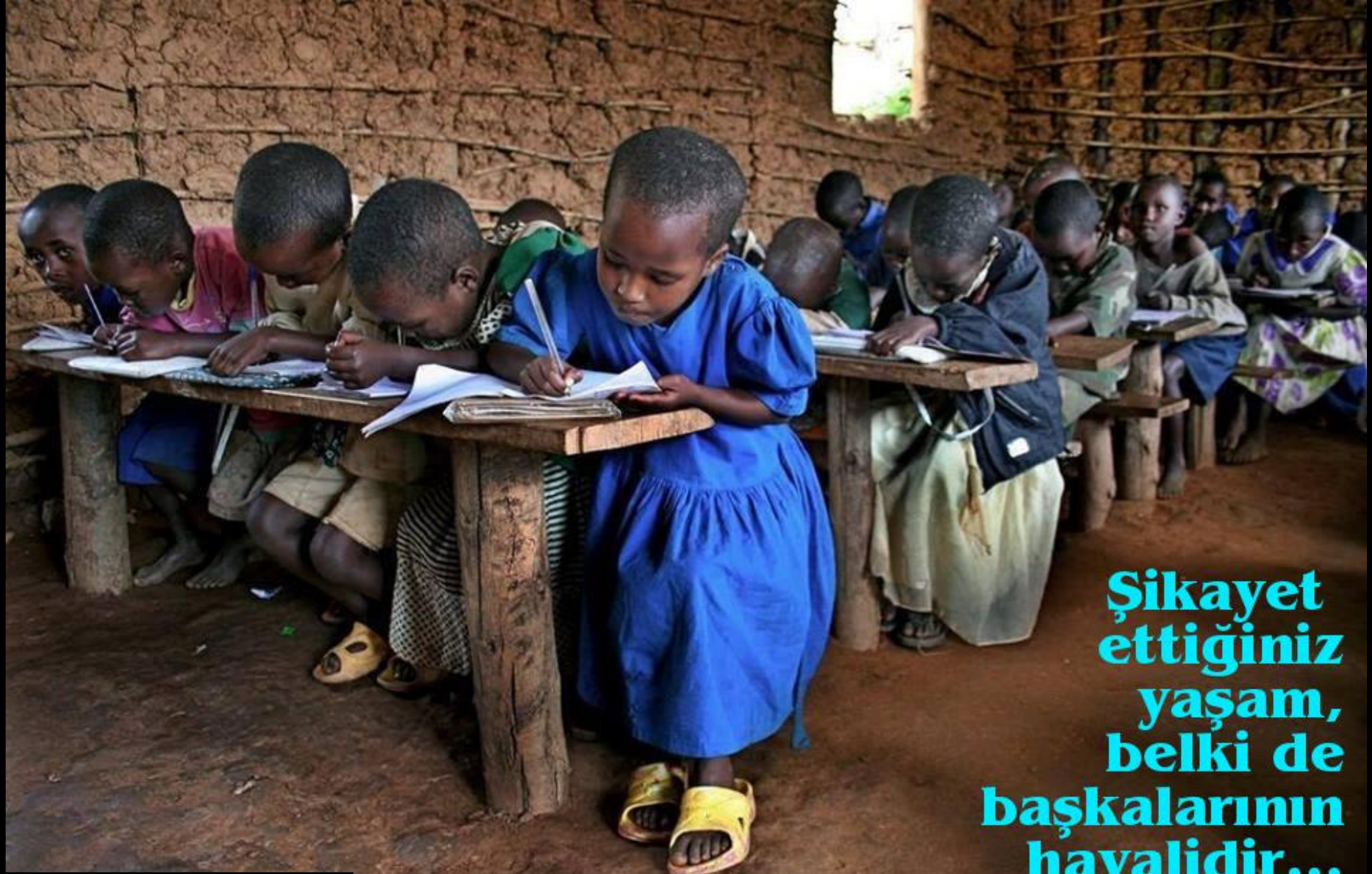

Dünyanın İlk Üniversitesini Kuran Kadın: Fatıma el-Fihri

Fatıma el-Fihri'ye (ö. 880) babasından büyük bir miras kalmıştı. Fatıma bu servetin tamamını Fas'taki halkın ihtiyaçlarına uygun kullanmaya karar verdi. 841 yılında Fas'ın Fes şehrinde yaptırdığı Karaviyyin Üniversitesinde din bilimleri yanında astronomi, mantık, aritmetik, coğrafya ve tıp eğitimi de veriliyordu. Karaviyyin Üniversitesi UNESCO'nun Dünya Mirasları Listesinde dünyanın en eski üniversitesi olarak yer almaktadır.

**Şikayet
ettiğiniz
yaşam,
belki de
başkalarının
hayalidir...**

Düşünce ve İfade Özgürlüğü

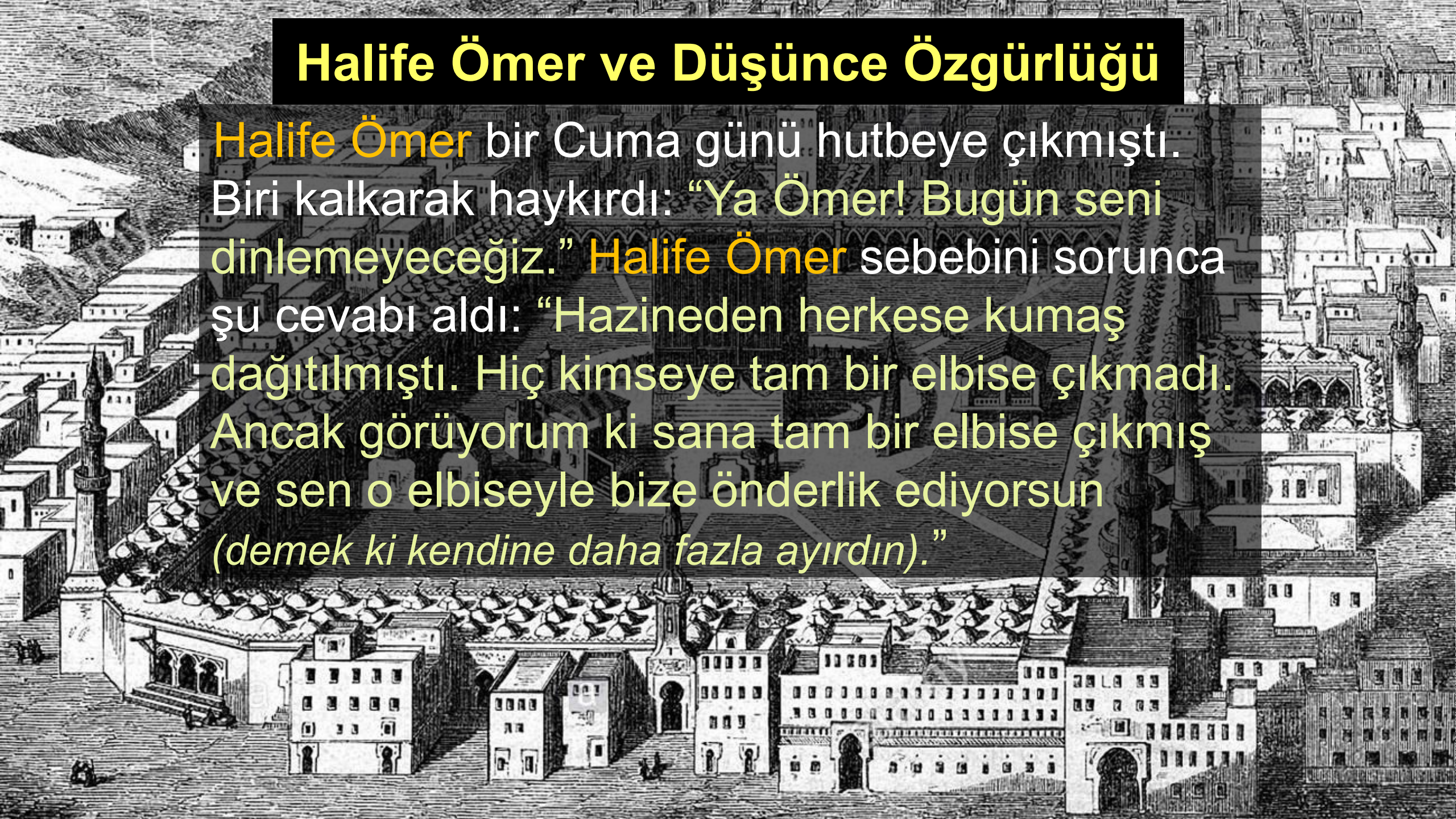
Rasulullah ve ashabı, eleştirilmekten rahatsız olmadılar. Varsa yanlış uygulamaları, bunların açık yüreklilikle dile getirilmesini istediler ve bu konuda hoşgörülü davrandılar.

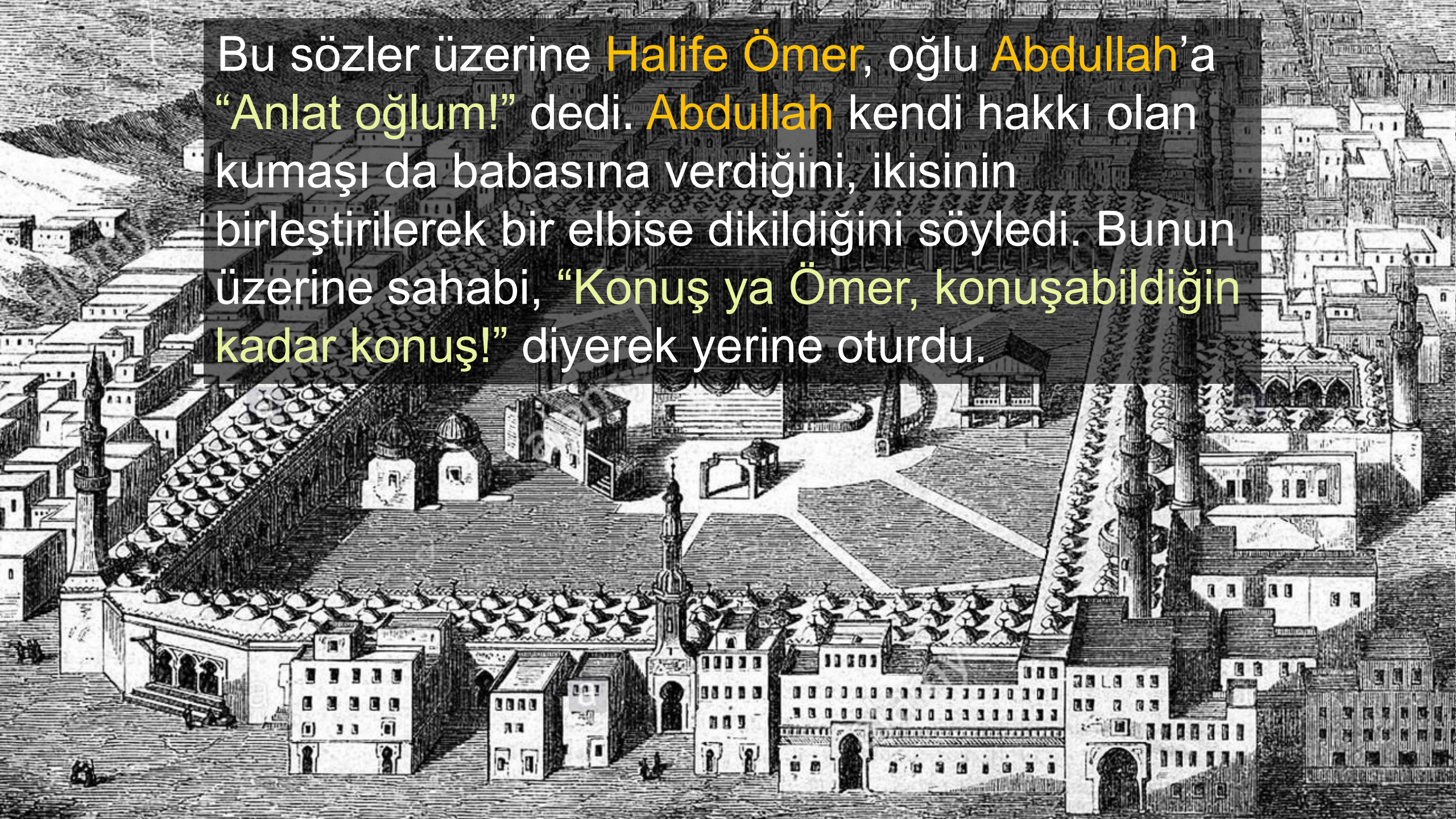
Halife Ömer ve Düşünce Özgürlüğü

Halife Ömer bir Cuma günü hutbeye çıkmıştı. Biri kalkarak haykırdı: “Ya Ömer! Bugün seni dinlemeyeceğiz.” Halife Ömer sebebini sorunca şu cevabı aldı: “Hazineden herkese kumaş dağıtılmıştı. Hiç kimseye tam bir elbise çıkmadı. Ancak görüyorum ki sana tam bir elbise çıkmış ve sen o elbiseyle bize önderlik ediyorsun (demek ki kendine daha fazla ayırdın).”

Bu sözler üzerine **Halife Ömer**, oğlu **Abdullah**'a “**Anlat oğlum!**” dedi. **Abdullah** kendi hakkı olan kumaşı da babasına verdiğini, ikisinin birleştirilerek bir elbise dikildiğini söyledi. Bunun üzerine sahabi, “**Konuş ya Ömer, konuşabildiğin kadar konuş!**” diyerek yerine oturdu.

Dinden Çıkan (Mürted) Öldürülür Mü?

Mezhepler, mürtedin katlinin vacip olduğunu söylerler. Fakat Kur'an'da mürtedler için dünyevi değil, ahirete yönelik ceza, yani lanet vardır (Bakara [2] 217; Al-i İmran [3] 85-87).

"Onlar ki inandılar, sonra küfre saptılar; yine inandılar, tekrar küfre saptılar, sonra da küfrü artırdılar; işte Allah onları affetmeyecek, onları hiçbir yola kılavuzlamayacaktır."

(Nisa [4] 137).

Bu ayete göre kişi dinden çıkıyor, tekrar Müslüman oluyor, ardından yine dinden çıkıyor. Dinden çıkan öldürülecekse o zaman ikinci kez nasıl iman edebilecek?

Gayri Müslimleri Dost Edinmek Günah Mıdır?

Maide suresinin 51. ayeti birçok mealde, "...Yahudi ve Hıristiyanları dost edinmeyin." şeklinde çevrilir. Oysaki ayette dost (*refik, sadik, halil...*) değil, 'veli (*çoğulu evliya - أولياء*)' edinmeyin denilir. Veli ise, yakın dost, birinin işini üstlenen, bir ülkeyi yöneten demektir. Al-i İmran suresinin 75. ayetinden kitap ehlinin hepsinin aynı olmadığını, içlerinde sorumluluk sahiplerinin olduğu gibi sorumluluk sahibi olmayanlarının da bulunduğunu öğreniyoruz.

Mümtahine suresinin 9. ayeti ise bize, dost edinmememiz gereken kişilerin özelliklerini sıralar: "Allah sadece, sizinle din konusunda savaştıkları, sizi yurdunuzdan çıkaranları ve sizin çıkarılmanıza yardımcı olanları dost edinmenizi yasaklar..."

Dost edinmememiz istenilen kişiler, kendi halinde, komşularımız, iş arkadaşlarımız gibi kişiler değil, inançlarından dolayı zulmeden ve savaşan kimselerdir.

İbadet Özgürlüğü

Müslümanlar **Rasulullah** döneminden itibaren diğer din mensuplarının ibadetlerini yapabilmesi için her türlü kolaylığı göstermişlerdir.

Necranlı Hıristiyanlar, Mescid-i Nebevi'de İbadetlerini Serbestçe Yerine Getirdiler

Rasulullah'ın Suudi Arabistan'ın güneyinde, Yemen sınırındaki Hıristiyan Necran'lılara yazdığı mektubun ardından onunla görüşmek ve tartışmak için 60 kişilik bir din adamı grubu geldi. Necran heyeti ikindi namazından sonra mescide girdiler. İbadet vakitleri yaklaşmıştı. Kalkıp Rasulullah'ın mescidinde ibadetlerini edâya başladılar. Ashab onlara engel olmak istedi, fakat Rasulullah: "Onları bırakın" dedi. Bunun üzerine doğu istikametine yönelip ibadetlerini yerine getirdiler *(Ibn Hişâm, es-Sîretü'n-*

Nebeviyye, Mısır 1936, II, 224'den naklen: Mehmet Aydın, Müslümanların Hıristiyanlığa Karşı Yazdığı Reddiyeler ve Tartışma Konuları, Konya 1989, 28; İbn Sa'd, et-Tabakat, Beyrut 1957, I, 357'den naklen: Mustafa Fayda, "Hz. Muhammed'in Necranlı Hıristiyanlarla Görüşmesi ve Mubâhale," İslâm İlimleri Enstitüsü Derg., II, Ankara 1975, 145; İbn Kayyim el-Cevziyye, Zâdu'l-Meâd, İstanbul 1990, IV, 176).

Mısır'da 10 milyondan fazla (%12) Kıpti Hıristiyan nüfus var. Lübnan, Suriye'deki Hıristiyanlar iki bin yıldır orada yaşıyorlar. Fakat Endülüs'te bir tane bile Müslüman bırakılmadı!

Kuzguncuk'ta
(Üsküdar-
İstanbul) cami,
kilise ve
sinagog yan
yanadır.

Dine Girdikten Sonra Zorlama Var Mı?

İddiaya göre dine girmek konusunda zorlama yoktur, fakat girdikten sonra zorlama, baskı hatta öldürülme bile vardır. Bu iddiayı en başta Kur'an'ın “**Dinin içinde zorlama yoktur** (*La ikrahe fid-din*)” (*Bakara [2] 256*) ve “**Dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin**” (*Kehf [18] 29*) ayetleri ortadan kaldırırlar. Nebi/rasuller (*peygamberler*) bile insanları zorlama yetkisine sahip değillerdi (*Ğaşiye [88] 21-22; Kaf [50] 45; Yunus [10] 99*). Örneğin Nuh Nebi eşini (*Tahrim [66] 10*) ve oğlunu (*Hud [11] 42-43*) zorlamadı. Onlar da inanmamayı tercih ettiler. Zaten insanların çoğu inanmayacaktır (*Yusuf [12] 103*).

Zorla yaptırılan ibadetlerde Allah'ın rızası ve huşu (*Mü'minun [23] 2*) olmaz. Baskı sonucu iki yüzlülük (*münafıklık*), sahtekârlık oluşur. Kur'an, ibadet etmeyenlerin öldürülebilmelerine izin vermez. Kisas ve savaş ortamı dışında birisini öldürmek (*Bakara [2] 178; Hac [22] 39; Maide [5] 33*), tüm insanları öldürmekle eş tutulmuştur (*Maide [5] 32*).

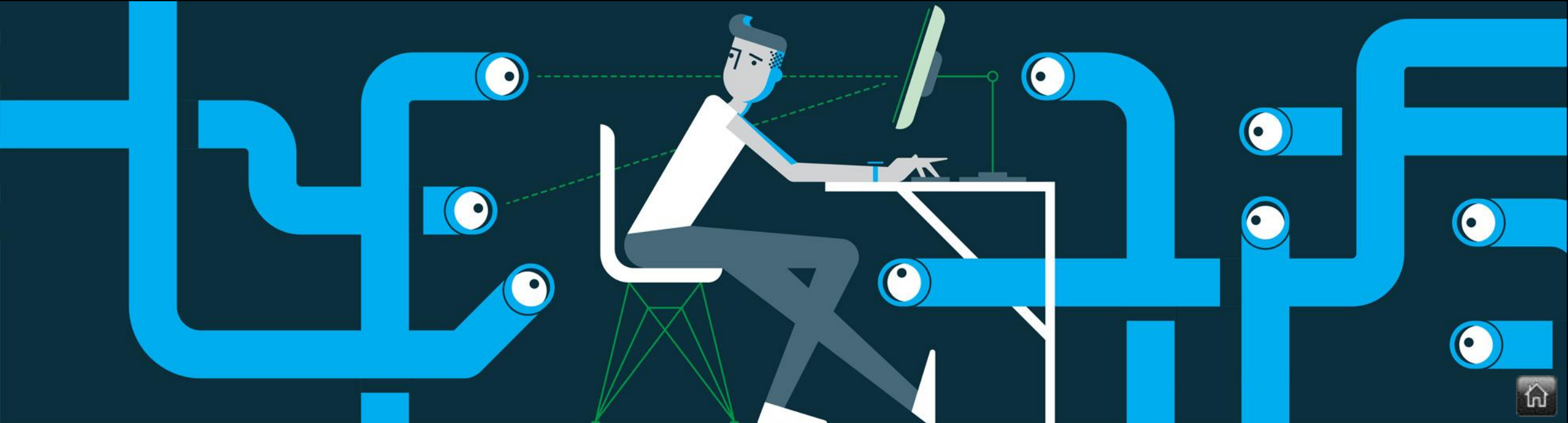
Dolayısıyla dinde zorlama yoktur. Dileyen kulluk eder, dileyen de etmez. Herkes özgür iradesiyle yaptıklarının karşılığını ahirette görecektir.

Özel Yaşamın Gizliliği Hakkı

Özel yaşamın gizliliği ve dokunulmazlığı, İslam dininde daha çok **mahremiyet** kelimesiyle ifade edilir. Özel yaşamın gizliliğine dikkat edilmesi, herkesin en tabii haklarındanandır. İnsanlar fitratları gereği mahremiyet sınırlarına dikkat edilmesini isterler.

“Birbirinizin suç ve ayıplarını araştırmayınız.” *(Kur’an, Hucurat 12).*

“Her duyduğunu söylemesi, kişiye gúnah olarak yeter.”

(Hadis, Ebu Davud, Edeb 80).

“Sırrın senin esirindir. Eğer onu söylersen, sen onun esiri olursun.” **Ali ibn Ebu Talib**

Nur suresinin 58. ayetine göre, insanların kıyafetlerini çıkardıkları belirli vakitlerde anne babanın yanına girmek isteyen küçük çocuklar bile izin isteyerek yanlarına girmelidir. Ama aynı ayete göre aynı şekilde anne baba da, çocukları küçük bile olsa yanlarına, izin almadan girmeyeceklerdir. Her insanın özel hayatı, küçük bir çocuk olsa bile, önemsenmelidir.

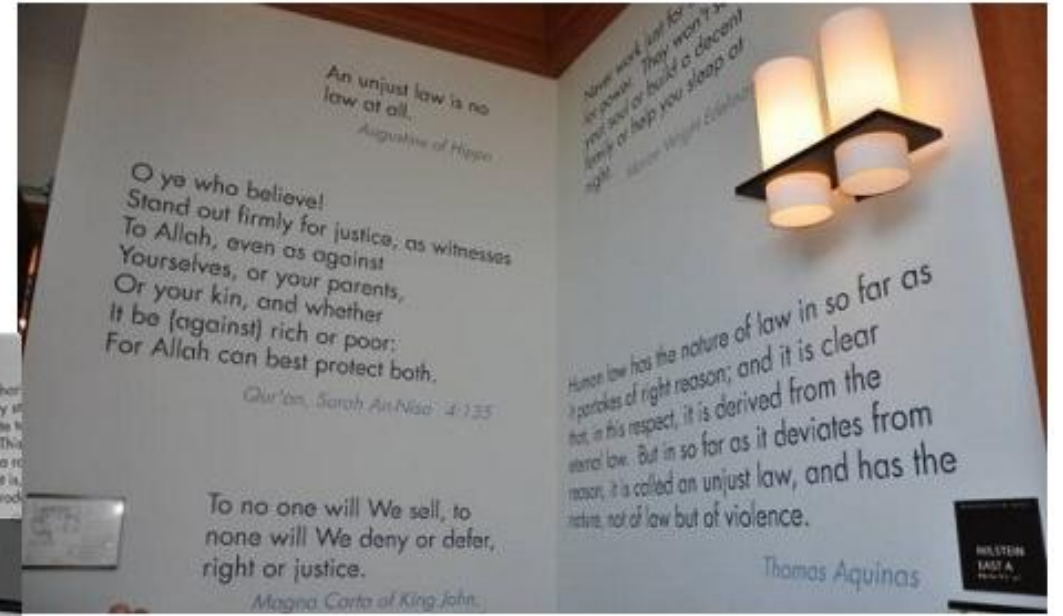
Harvard Üniversitesi, Adaletle İlgili Ayet Astı

Dünyanın en iyi üniversitelerinden biri olarak gösterilen Harvard Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Kütüphanesi'nin girişine, adalet kavramını en iyi anlatan ifadelerin bir araya getirildiği 'Adalet Sözcükleri' (Words of Justice) isimli sergi kapsamında, Nisa Suresi'nin 135. ayetine de yer verdi. Fakülte yönetimi tarafından 'Adaletin, tarihteki en büyük anlatımlarından biri' olarak tanımlanan ayet, Aziz Augustinus ve Magna Carta'dan alıntılarının bulunduğu giriş bölümüne konuldu. İnsanları, sonuçları ne olursa olsun âdil olmaya çağıran Nisa Suresi'nin 135. ayetinde mealen şöyle deniliyor: "Ey iman edenler! Haktan yana olup var gücünüzle ve bütün işlerinizde adaleti gerçekleştirin. Allah için şahitlik eden insanlar olun. Bu hükmünüz ve şahitliğiniz isterse bizzat kendiniz, anneniz, babanız ve yakın akrabalarınız aleyhinde olsun. İsterse onlar zengin veya fakir bulunsun; çünkü Allah her ikisine de sizden daha yakındır. Onun için, sakın nefsinizin arzusuna uyarak adaletten ayrılmayın. Eğer dilinizi eğip bükerek gerçeği olduğu gibi söylemekten çekinir veya büsbütün şahitlikten kaçarsanız, iyi bilin ki Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır."

(Haber7.com., "Harvard Üniversitesi'ne Kur'an ayeti astılar," 26 Ocak 2013).

HARVARD LAW SCHOOL

Kur'an'dan Mesajlar

“Topluca Allah’ın ipine simsıkı sarılınız, ayrılığa düşmeyiniz, Allah’ın size olan nimetini hatırlayınız; hani birbirinize düşmandınız da, O kalplerinizi kaynaştırdı ve O'nun lütfu ile kardeş oldunuz. Ateşli bir çukurun kenarındayken, ondan sizi O kurtardı. İşte Allah, ayetlerini size böyle açıklıyor ki doğru yolu bulasınız.

Sizden hayra çağırان, iyiliği emredip kötölüğü meneden bir grup bulunsun. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir. Hakikatin bütün kanıtları kendilerine geldikten sonra ihtilafa düşüp parçalananlar gibi olmayınız. İşte bunlar için feci bir azap vardır.” *(Kur'an, Al-i İmran 103-105).*

Kur'an insanlar arasında düşünce ayrılıklarının bulunmasını, insanın yaratılış hikmetine ve özelliklerine bağlar. Makul çizgide kalması halinde bu ayrılıkların insanlar arasında rekabete, dolayısıyla toplumun ilerlemesine ve kalkınmasına yardımcı olacağı da açıktır. Ancak İslam düşünce ayrılığının düşmanlığa dönüşmesini, insanları çekişen ve vuruşan kamplara ayırmasını müsamaha ile karşılamaz.

Kaynakça

- İlmihal, İman ve İbadetler, c. 1-2, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 2008.
- İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul.
- Numan Konaklı, Hüseyin Çınar, Süleyman Emiroğlu, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, 10. Sınıf, MEB, Ankara 2018.
- Recai Doğan, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, 10. Sınıf, Nev Kitap, Ankara 2018.

